contuitu ſpeculi imaginē oppoſitā reddētis, decorem & pulchritudinem faciei componit: ſic anima in quibus ab imagine ueritatis diſcedit, uel in quibꝰ ueſtigia creatricis imaginis recipiat, in conſcientia relegit & intelligit. Non immerito cōſcientiā ſpeculo cōparauimꝰ: qm̄ in ea tāquā in ſpeculo rationis oculus tam quod decens quàm quod indecens eſt in ſe: claro aſpectu apprehendere poteſt.

Conſcientia acquiritur per cordis cuſtodiā. Capitulum. XXIIII.

VIta uniuſcuiuſqꝫ nō cognoſcitur niſi in cōſciētia: nec uenitur ad bonam cōſcientiam, niſi per cordis cuſtodiam. Cor enim ſuo arbitrio dimiſſum, aut ad uitam ſe uertit, aut ad mortem. Velle nanqꝫ peccare malū eſt: peccare peius, in peccato perſeuerare peſſimū eſt, nolle pœnitere mortale. Quicquid igit̄ cor cogitat quod ad utilitatē ſuā uel proximorū quoquo modo nō pertineat, reſpuendū eſt. De diuerſis igit̄ mūdi partibus in quibus cor uagū & ꝓfundū tenetur, uel uane occupat̄: ad ſeipſum redeat, & ſeipſum diſcutiat: cūqꝫ īuenerit culpā, timeat pœnā. Quærendo autē culpā, nuſquā illam niſi in ſe reperiat: reperta autē culpa & pœne cauſa ſeipſum puniendo, ſe ante ſe ſtatuat, & tanquā aliū ſe iudicet. Se equidē culpatū: ante ſe afflictū, ſe reū: ante ſe iudicē ſeuerum, ſe impium: ante ſe ad pietatē reuerſū, proponat ſe ante ſe: decernat quid à ſe faciendum ſit de ſe: iuſte in ſe iniuſto īfligat iuſta flagella, loquat̄ etiā ſic ſibi. Quia pacē deſeruiſti apud dn̄m deum tuum, & bellū incurriſti apud teipſum, ſciſſuram pateris, ut tu à teipſo cōdēneris: quia pactum pacis rupiſti. Vis quod nō uis, & non uis ꝙ uis:
Luc.19. à teipſo condemnaberis. Nolenda uis: uolenda nō uis. Ecce de ore tuo te iuduco ſerue nequā. Affige itaqꝫ te & ſtatue te contra faciem tuam, ut aſpicias turpitudinem tuā, & recogites ſtultitiā tuam. Sic igitur in miſerijs ſuis ad ſe ipſum couertitur cor, & ſiſtitur cor ad cor. Vis eſt quædā quæ ſic de corde operatur, & retinet cor fluxū & uagū, ne
Matt.11. ꝓfluat in abyſſum exterminij. Vis iſta ſeu uiolentia rapit regnū cælorū. Regnū cælorū (īquit dn̄s) uim patitur: & uiolēti rapiūt illud. Nobile regnū poſſidet qui cor ſuum poſſidet. Non regnat, qui in corde ſuo deditus ſeruitutibus uitiorū: præſidet urbibus, & turbis populorū. Solus is regnat, qui depoſito cordis imperio, ad leges ratiōis ordinat totam familiā motuū interiorū & exteriorū. Si īſurgit rabies leonina, premitur per patientiā, ſi petulātia hirci, per abſtinentiā, ſi ferocitas apri, per māſuetudinē, ſi ſuperbia unicornis, per humilitatem.

De Mobilitate cordis Capitulū. XXV.

NOn inuenitur autem īter cæteras artes liberales ars iſta præ alijs liberalis, qua teneat̄ cor ꝙ omni mobili moblius eſt quod omni lubrico lubricoſius eſt. Mobilitate enim naturali inſtabile, uel in puncto fixum recuſat conſiſtere: cuius uita in motu eſt: & motus eſt ei uita. Mouet molem totius corporis humani tantillus iſte in corde uitalis motus: & qua coerceatur arte ut alia mouens, ipſe nō moueatur? Fortè mola aſinaria ſi ad collum ei ſuſpendatur, nō moueretur: imo multò magis cum mola concitaretur. Agēdum itaqꝫ cum eo eſt ut circūeat terram, & perambulet eam: ſi fortè uelociorem & mobiliorem ſe inuenire queat. Si ſuper terrā ſimilem ſui nō inuenerit, etiā girum cœli circūeat: & rotas curruū dei ad curſum ſuū admoueat, quid tūc faciet ad illos qui ambulant ſuper pennas uentorum? Fortè & cum
Sapi.8. illis contēdere poterit. An & cum illa uirtute curet quæ attingit à fine uſqꝫ ad finem fortiter, & diſponit oīa ſuauiter?
Sapi.7. An & illā apprehēdet de qua dicitur: Mobilior eſt omnibus mobilibꝰ ſapiētia? Saltē cū uiderit tam ſpatioſis ſaltibus tranſilientem ſuam potētiam, potentiā creatoris ſui, ſubſiſtat & dimittat alas ſuas, retinens ſe, & habenis deificæ comparationis ſe ad ſe colligens & cohibens,
Ezech.1 nō trāſgrediatur terminos ſuos. Sic enim ſancta animalia in uiſione Ezechielis cum fieret uox ſuper firmamentum quod imminebat capiti eorum, ſtabant & ſubmittebant alas ſuas. Quod planè ſancti faciūt, cum perluſtratis operibus & mirabilibus dei ſuperintelligibilibus abſcōditis myſterijs, nihil ſe ſcire deprehēdunt, ſed momēto ſtateræ omnia opera ſua appendunt. Tunc ſe non à ſe moueri cor intelligit, qa per ſe immobile permaneret, niſi qui omnia mouet, illud quoqꝫ inter omnia moueret. Mutuatim igitur à deo cognoſcens motū ſuū, iam non uſurpet ut proprium, ſed ut cōmodatū. Ad uoluntatē nāqꝫ cōmodātis: cōmodatarius uti debet commodato. Alioquin furtū facit in re commodata.

Quomodo diuina corda hominum mouet. Capitulum. XXVI

CVm igitur te mouerit deus uel moueri uoluerit ô cor humanū, mouearis: aliter non mouearis: quia non eſſet moueri, ſed cōmoueri: ſed qn̄ te mouet deus? Cū admonet. Admonet autē ſic. Vane occuparis ô cor ſapiēs, & omni prærogatiua excellens, in his quæ uanitates uanitatū ſunt. Non te decet his ſubeſſe, ſed præeſſe. Te indigēt iſta ut melius & cōmodius ſubſiſtāt: tu his neqꝫ ad beatitudinem indiges, neqꝫ ad immortalitatē. Viaticū quidē ſumēto præparāt in uia ſed ſi ad menſurā ſumātur, non ad ſuperfluitatem. Ex ſuperfluitate enim ciborum quādoqꝫ infundūtur iumēta, & in uentris nimiā effluxionē reſoluuntur, ita ut ex refectione deficiant. Sic corpus tuū, o princeps & dn̄s corporis, ſi regulas neceſſitatis exceſſerit, & ad baratrū concupiſcentiæ os aperuerit, lacū perditionis ſibi offodit in hoſpitio reparationis, & de remedio cōparat exitium, de uehiculo naufragiū. Quid ꝑinde? ſuperfluū tollit neceſſariū. Aufer ſupflua, & nulli deerūt neceſſaria: quia de ſupfluenti copia aliorū: naſcit̄ ualde ægra aliorū inopia.

Qūo ſe debet unuſquiſqꝫ refrenare ac regere. Capitulum. XXVII.

TVum eſt male acta corrigere, tuū eſt in ordine & officio familiam mēbrorū corporis, & animæ motū diſponere: tuum ſingulorū negocia ſecūdū competētiā aſſignare. Nō ſit in regno corporis tui qui leges & iura inſtitutorū tuorū impune præuaricetur, nō oculus, non manus, non pes, non auris, nō guttur. Quid enim de ignobilioribꝰ & plebeijs membris dicā, ſi uel attrectare rebellionem præſumpſerint? Lapidibus obruantur, iaculis increpationū confodiātur, & nouerint regem Salomonē ſedere ſuper mulā regis, id eſt rationē ſuper ſenſualitatem corporis. Quid ſi pudibunda illa (quæ uelato ſemper nomine appellantur à pudicis & caſtis labijs) motu inordinato rempublicā infeſtauerint? Certè abſcindantur: non ferro, ſed ieiunio: non detruncatione, ſed mortificatione. Vtinā (inquit apoſtolus) abſcō Gal.5.
dantur qui uos conturbāt. His perſuaſionibus cor effrenatum, in præceps curſum ſuū rapiēs, teneri poteſt, ut ſit bona cōſciētia. Bona eſt ſi habeat in corde puritatem, in ore ueritatē, in actione rectitudinem. Pro his nāqꝫ merebitur trinitatis uiſionē. O beata uiſio in qua ſic deꝰ erit notus atqꝫ perſpicuus ut uideatur à ſingulis nobis in ſingulis nobis, uideatur in ſeipſo, uideat̄ in cælo nouo & in terra noua, atqꝫ in omni quæ tunc fuerit creatura.

Qꝫ anima in conſciētia ſua cognoſcit quo debeat ire quādo egreditur de corpore, id eſt de libro cōſcientiæ: & quomodo corrigendus eſt. Capitulum. XXVIII.

HVmana cōſciētia eſt dn̄i uinea, quam excolere debēt peccatorū cōfeſſio, & eorū ſatiſfactio, & exhibitio bonorū operum, & cuſtodia eorum. Vnicuiqꝫ eſt liber ſua conſcientia, & ad hūc librum diſcutiendū & emēdandū oēs alij inuenti ſunt. Aīa cū de corpore egrediet̄, nullū aliū præter cōſcientiæ ſuæ librū ſecū portare poterit, atqꝫ in illo cognoſcet quo debeat ire, & qd debeat recipere. Ex his quæ ſcripta erūt in libris nr̄is iudicabimur, & ideo ſcribi debēt ſm̄ exemplar libri uitæ: & ſi ſic ſcripti nō ſunt, ſaltē corrigēdi ſunt. Cōferamus itaqꝫ libros noſtros cū libro uitæ: & ſi qd aliter habuerint

habuerint, corrigant̄ ne in illa ultima collatione, ſi quippiam aliter inuenti fuerint habents, abijciantur. Beatus homo qui ſe poteſt cognoſcere & deſpicere, probare & improbare. Nam qui diſplicet, deo placet: & qui ſibi uilis eſt, deo charus eſt.

Nihil eſt melius & nihil utiliꝰ quàm ſeipſum cognoſcere: qđ eſt propriū conſcientiæ. Cap̄. XXIX.

MVltæ ſunt ſciētiæ hominū, ſed nulla melior eſt illa qua cognoſcit homo ſeipm̄. Quāobrē redeam ad cor meū, & ibi ſtare aſſueſcā, ut totam uitā meā poſſim diſcutere, & meipſum cognoſcere. Oēs miſerias meas corā deo effundam, ſi fortè illa ſua magna pietas moueat eū. Confitebor ei pc̄tā mea, cui oīa nuda ſunt & aperta: quē fallere nō poſſum, qa ſapiētia eſt: nec effugere, qa ubiqꝫ eſt. Audi ergo pijſſime deus cōfeſſionē meā: & reſpice ad pietatē tuā: & fac mecū ſm̄ miſericodiā tuā. Audi quàm ſæpe de memoria mea te expulit irruēs turba plurimarū cogitationū, q̄ uelut plebs ad aliqđ ſpectaculū ſolēt effluere in cor meū. Dū orare uel cātare in monaſtærio uolo, neſcio cuiuſmodi ſtulta cogitatio cor meū rapit, & ducit per diuerſa loca. Cūqꝫ illud ad me reuoco, tenere nō poſſum, ſed illico elabit̄, & huc illucqꝫ diſpergit̄, & ꝑ innumera effundit̄. Idcirco crebra terrenarū cupiditatū illecebra, & uanitatū effuſio ita cor meū occupāt: ut qđ uitare ſtudeā, hoc cogitē, aīoqꝫ uoluam. Nō em̄ eſt in ꝑtāte mea cor meū & cogitatiōes meæ, q̄ ex īprouiſo effuſæ mentē meā aīmqꝫ cōfundūt, atqꝫ alio trahūt quàm ego ꝓpoſuerā. Ad ſecularia reuocant: mūdana inſerūt: uoluptaria ingerūt illecebroſa cōtexūt: ipſoqꝫ in tp̄e quo leuare mētē meā ad te paro, inanibꝰ cogitationibꝰ infectꝰ ad terrena plerūqꝫ deijcior. hmōi ꝑſtrepētiū cogitationum tumultus à corde quotidie amouere uolo nec ualeo, ſed uiſa & audita, dicta & facta ad memoriā reuocāt, & in ea cum magna importunitate ꝑſtrepunt. Cogitāda cogito: cogitata recogito: & eadē iterū atqꝫ iterū replicare nō ceſſo: & cū diu multūqꝫ quicqd potero cogitauero: ſine cogitationibus eſſe nō poſſum: ſed intrant, & exeūt, atqꝫ aliæ alias introducūt, & excludūt: hæc inuitus ſuſtineo: plerūqꝫ tn̄ conſentio: cū per ea quæ uidi, uel feci ſine utilitate, abſqꝫ diſcretione, uaga mente diſcurro. Ita mēs mea ſemꝑ mobilis, & nunquā ſtabilis: ſemꝑ uaga, & uelut ebria, per diuerſa diſtrahit̄. Grauiter pecco cū cor meū derelinquo: qm̄ grauis iactura eſt quæ per negligentiam fit. Vim patior cū illud me deſerit. Cōfirma cor meū deus: qm̄ cū ſtare in ſemetipo nitit̄, aliquo modo à ſemetipſo etiā neſciēdo deriuat̄. Ita peccandi cōſuetudine etiā cū neſcio pecco, & cor meū cor uanū per infinita deducitur, & in multa deſideria diuidit̄. In nocte uerò cū dormire uolo: multarū rerū imagines & phantaſias clauſis oculis uideo, eaſqꝫ inuitus tolero: quātoqꝫ ab eis aciē mētis auertere nitor, tāto ampliꝰ illæ ſe mihi ingerunt, & moleſtijs turpiū cogitationū cor meū maculāt. Inde eſtꝙ ſæpe mihi nocuit mortifera delectatio q̄ ex recordatione præteritorū peccatorū naſci ſolet, ſed maxime ex recordatiōe libidinis. Hæc enim peſtis quò præ cæteris uitijs eſt mihi familiarior, eò ad nocendū procliuior, & ad repellendum difficilior. Nā cū eā repellere uolo, nolēti mihi ſe ingerit, blāde oneroſa, diſplicēdo placens, & placendo diſplicēs. Carnis libidine nunquā fugere potui, ſed ſemꝑ me perſequitur: & cum aliqua delectationis cogitatione uel uiſus intētione me cōprehēdere pōt, nō diebus neqꝫ noctibus requieſcere ſinit. Subtiliter intrat, & mentem occupat, & niſi ſubito repellat̄, allicit & incēdit, & quaſi uirus peſtilentiæ ꝑ totū corpus paulatim ſe diffundit. Cogitatiōes prauas multiplicat, affectiones malas generat, delectatiōe illicita mētem afficit, & ad conſenſum prauitatis animum inflectit: oēſqꝫ aīæ uirtutes corrūpit. Hac peſte cū aſtrictꝰ teneor, diuelli ab ea uix poſſum, qm̄ ſtimulos eiꝰ cōfiteri aut neſcio, aut erubeſco, tā ſubtiles & turpes ſunt. Reuera difficile eſt libidinis incēdia extīguere: impuberes ſtimulat, iuuenes inflammat, uiros eneruat, ſenes & decrepitos fatigat, non aſpernat̄ tuguria, nō reueretur palatia. Vtinā ſola cœnobia fugiat. Adiuua me dn̄e deus meꝰ ut huic tā peſtifero & mortifero uitio reſiſtere poſſim. Scio enim qa quod reſiſtentem fatigat: uicentē coronat. Scio etiā quoniā ſi mentē meā cogitatione immunda polluero: tibi qui munditiæ author es, placere non ualeo.

De amara atqꝫ illicita cogitatiōe. Capitulū. XXX. Pſal.50.

COr mundū crea in me deus: qm̄ non ſolū uana cogitatio illud occupat, & turpis inqnat: uerū etiā amara diſſipat. Sæpe nāqꝫ aliqua iiuria cōmotus, dēſis cogitationum tumultibus in corde premor: hincinde ſolicitus, & cæcus, occaſionem uindictæ de accepta iniuria timor, cōſilia multiplico, & nihil aliud niſi iurgia quæ deſunt in corde perago. Præſentes non uideo: abſentibus contradico: intra memetipſum cōtumelias profero & recipio receptis autē duriꝰ reſpōdeo. Cūqꝫ qui obuiet nullus adſit, rixas in corde cōpono, inſidias inuidentiū cōſidero, & quid cōtra iurgij mouere poſſint penſo, exqro qd reſpōdeā: & cū rē nullā teneā, uacuus litigator elaboro. Sicqꝫ die in ociū: noctē uerò in cogitatione uerſo. Torpeo ab utili ope: qm̄ fatigor illicita cogitatione. Ita mens intus pugnat: cū mēti nemo repugnat. Nōnūquā uero qđ egi in corpore, hoc poſtmodū importuna cogitatione uerſo in mēte: & multoties grauius torqueor in recordatiōe, quàm prius captus fuerā in operis perpetratione. Sæpe etiā ea quæ nūquā feci, nec in uolūtate habui, ita recogito, quaſi pœniteat me illa non feciſſe. Ab occultis meis mūda me dn̄e: qm̄ cū nihil exterius ago, intꝰ grauiter pecco. In corde em̄ ſeruo depicta quæ uidi & feci. Ideo tēporaliū rerū tumultꝰ ī corde uerſare nō ceſſo, etiā cū uaco. In cogitatione em̄ comedo cū ieiuno, loquor cū taceo, iraſcor & tranqllus ſum, corpus reqeſcit & animꝰ huc illucqꝫ diſcurrit. Ita uitam iſtā ſine culpa nūquam trāſire potui: nec hoc qdē qđ laudabiliter uixi, ſine aliquo reatu eſt, ſi remota pietate diſcutiat̄. De neceſſitati Pſa.24.
bus meis eripe me dn̄e. Crebrò nāqꝫ dū neceſſitati debita reddere ſtudeo, uoluptatis uitio deſeruio: ſub uelamine neceſſitatis, cado in laqueum uoluptatis. Sæpiſſime nāqꝫ Nota.
comedi & bibi non ad neceſſitatem, ſed ad uoluptatē & qđ neceſſitati ſatis erat, uoluptati parū erat. Cogitaui etiā de cibo & potu quādo nō debui, & ubi nō debui & pluſquā debui. Cogitando de eſcis, epulas in cogitatione tota die ruminabā. Cū tegendis mēbris ueſtimēta quæro: nō ſolū quæ tegāt, ſed quæ extollāt expeto: & cōtra frigoris torporem nō ſolū quæro quæ muniant per pinguedinē, ſed quæ mulceāt per mollitiē nō ſolū quæ per mollitiē tactum mulceāt ſed quæ per colorē oculos ſeducāt. Cū ꝓ aliqua neceſſitate licentiā loquendi alicui habui, locutus ſū nō ſolū de neceſſarijs: uerumetiā de non neceſſarijs, & de his quæ ad me nō pertinebāt, & de quibus licētiā nō habebā. Immerſi me colloquijs hoīm: & ibi locutꝰ ſum nō ad ædificationem, ſed ad deſtructionē: nō qđ decebat, ſed qđ libebat: locutus uerba uana & riſui apta, uerba ocioſa & inutilia. Verboſitati deſeruiens, detractioni ſtudēs, os meū mēdacio & detractione inquinaui. Lingua mea omni fallacia plena eſt, ꝙ nocuit mihi pluſquā oīa mēbra. Nam ea quæ audiui uel uidi, nunquā eo modo quo dicta uel facta ſunt, referre poſſum, ſed alia affirmo pro alijs, & ſæpe multa interſero ſuperflua, atqꝫ ita uel nimium laudādo uel uituperando, ferè quoties loquor mentior. Guttur inſatiabili ardet ingluuie: gula diuerſis ſaporibꝰ ſatiari nō poteſt. Cor prauum, dolo & malitia plenum, per puram cōfeſſionem purgare nunquā potui. Manus ad opus prauum fuerunt paratæ, & ad operandū bonū pigræ. Stomachus & inteſtina nimio cibo & potu ſæpe ſunt diſtenta: & ideo dolore ſunt plena. Nam unde gula delectat̄, inde uenter inflatur, corpus infirmat̄ & ſæpe mors ſequit̄. Per gulæ delectationem corrui in uētris ingluuiē: & unde debui mihi parare ſalutē, inde cōtraxi nimium comedēdo perniciem. Pedes uelocius me portauerunt ad aliquā curioſitatem ſpeculandam, quàm ad eccleſiam. Oculi iniquo intuitu me

peruerterūt: omnēq́ motū corporis mei ad immunda de-
ſideria traxerūt. Aures citius aperui uerbis ocioſis & ua-
nis, quàm ſanctis. Delectatus eſt odoratus uanis odoribꝰ
guſtus diuerſarū rerum diuerſis ſaporibus, necnon ſingu
li alij ſenſus his & illis, iuxta quod cuiq́ ſuus ferebat ap-
petitus. Ita deus meus in omnibus membris meis naturæ
modum exceſſi: oīa membra mea uelut coniuratione facta
inimico meo de me dominū tradidere, cū morte fœdus in-
iere, pactum pepigere cum inferno.

Conſcientia noſtra erit noſter iudex in die iudicij. Capitulum. XXXI.

Pſa.139. ERipe me dñe ab hoīe malo, ideſt à meipſo: à q̄
recedere nō poſſum. Nam quocunq́ me uerto,
uitia mea me ſequuntur, ubicunq́ uado, cōſciē
tia mea me deſerit, ſed præſens aſſiſtit, & quicqd
facio ſcribit. Idcirco quāquā humana ſubterfugiā iudi-
cia: iudicium propriæ conſcientiæ fugere non ualeo. Etſi
hominibus celo qđ egi: mihi tamē (qui noui malū quod
geſſi) celare nequeo. Proprij reatus cōſciētia nō me reqe-
ſcere ſinit, ſed de die in diē uehemēt me torquet, & de die
iudicij uehemētiꝰ terret. Nā in die illa cū dñs ad iudiciū
uenerit, uniuſcuiuſq́ conſcientia ad teſtimoniū adducet,
& aperto libro cōſcientiæ, oīs culpa ante oculos reducet:
atq́ ita cogēte conſciētia, unuſqſq́ erit accuſator & iudex
ſuus. Propterea ſtatuā me ante me, & iudicabo meipſum,
ut illiꝰ extremæ & tremendæ diei iudiciū euadere poſſim.
Dānat me cōſciētia mea, quāquā diuinū iudiciū nōdum
me dānet. Accuſat me de homicidio, qđ ſi opa nō feci, uo
lūtate tñ ac deſiderio ſæpe peregi. Accuſat me de adulte-
rio: & eodē modo rñdeo. Accuſat me de inuidia: cōfiteor
& ego qm̄ iuidia ſæpiſſime cor meū laniauit. Per inuidiā
nāq́, ſancte uiuētiū merita: mea feci inuidēdo pctā. Nā bo
na quæ ab eis fieri uel dici audiebam, uera oīno nō crede-
bam, ipſas res bene geſtas, in malū male interpretādo con
uertebā. Oñe malū ꝙ de illis mēdax fama iactabat, ſtatim
tāquā ſi ego uidiſſeē, credebā, oīa mala meis æmuli finge
bam: & ex profectu eorum deficiebā. Hæc uerò odia intra
me abſcōdebā, & in meos cruciatus enutriebā ꝓficiētibꝰ
inuidebā, peccantibꝰ fauebā, de malis eorū gaudebā, & de
profectibus lugebā. Gratuitis inimicitijs ardebā, & hanc
malitiā mei pectoris deprehēdi timebā. Semper eram eia
marus, & nūquā certus: & ita amicus eram diaboli, & ini-
micus mei. Inter amicos diſcordias ſeminaui, diſcordātes
in diſſenſionem cōfirmaui, opiniones eorū mendacijs de-
coloraui, in ſpūalibꝰ carnalia laudaui, ut ſpūalia bona eis
deeſſe perſuaderē. Amicitias ſimulaui, ut eos qui ſe incau
te mihi committebāt, qua poſſem arte deciperē. Odiorum
mihi occaſionē prauis ſuſpicionibꝰ coaceruaui: & ita dæ-
mones quorū facta ſectabar lætificaui. Multis uelut amicꝰ
fui in obſequio: hoſtis in aīo. Cōptus in uerbo: turpis in
facto. Proditor fui ſecretorū: tenax malarum ſuſpicionū,
Pſ.142. utrobiq́ puerſus Et ita pſecutus eſt inimicꝰ aīam meā: hu
miliauit in terra uitā meam. Pijſſime dñe, unde poſſū eſſe
bonꝰ, q in bono ſic fui malꝰ? Ego peccabā, & tu diſſimu-
labas, prolōgabā multo tp̄e iniqtatē meā, & tu pietatē tuā
quia pœnitētiā & indulgētiam cogitabas: Da erga miam
miſero, q tādiu pepciſti criminoſo. Credo nāq́ qm̄ qcqd
mihi cōdonare decreueris, ſic erit quaſi nūquā fuerit.

De uanitate, & ex ea depēdētibꝰ. Capitu. XXXII.

NOn ſolum inuidia cor meū affixit: uerūetiā ua-
nitas circa uarias delectationes languentē ani-
mum inuoluit. Per uanitatem nāq́ de operibꝰ
quorū mihi, cōſcius nō erā, turpiter me iactaui.
Geſtiebā etiā docere quæ neſciebā. Credi de me ſublimia
uolebā, delectabilia grauibus anteponebā. execrabar uer-
bo quod aīo cōcupiſcebam, appellationes uirtutum meis
uitijs imponebā, & ita meipſum fallebam, & fauentes mihi
decipiebā. In ꝑmiſſione honeſta fui uelox, ī exhibitione
mendax, à bono mutabilis, mali tenax, in uerbo grauis, a-
nimo turpis, ubiq́ fallax, lætus ad proſpera, fragilis ad ad
uerſa inflatus ad obſequia, anxius ad opprobria, immode
ratus ad gaudia, facilis ad humana, difficilis ad honeſta.
Miſericordiſſime dñe ita defecerūt in uanitate dies mei,
in quibus debui flere commiſſam iniquitatē, excitare re-
miſſam uolūtatem, ſuſpirare ad amiſſam hæreditatē, aſpi-
rare ad promiſſam felicitatem. properare ad angelicam ſo
cietatem, repropitiari tuam maieſtatem.

De ſtatu miſero huius uitæ. Cap. XXXIII.

TErret me tota uita mea deus meus, qm̄ diligē-
ter diſcuſſa apparet mihi aut peccatū aut ſteri-
litas: & ſiquid fructus in ea uidet, ſic eſt ſimu-
latum, aut imperfectū, aut aliquo modo corru
ptum: ut poſſit aut nō placere, aut diſplicere tibi. Et cum
uere ita res ſit, ſic eſt mihi quaſi non ita ſit: qđ eſt miſeria
ſup miſeriā. Sic comedo, bibo, & dormio ſecurus: quaſi iā
tranſierim diē mortis, & euaſerim diē iudicij, & tormenta
inferni. Sic ludo & rideo: quaſi iam regnē tecū in regno
tuo. Idcirco multitudinē iniquitatū mearū expaueſcens,
ſed de tua pietate cōfidens, tibi creatori & redēptori meo
qui ueniā & indulgentiā poſt reatū per purā & lachryma
bilē cō[f]ſſionē aſſequi ꝓmiſiſti: cōfiteor qm̄ in pctis con-
ceptus ſum, & in pctis nutritꝰ: & per omne tp̄s uitæ meæ
uſq́ ad hanc diē in pctis ſum conuerſatus. Nullū inuenio
pctm̄ à quo nō ſim aliquo mō inqnatus. Per ſupbiā nāq́
præcepta tua & ſeniorū meorū trāſgreſſus ſum. Silētium
& taciturnitatē ſicut regula docet nō tenui. Qđ mihi li-
citū nō fuit: habui, dedi, & accepi. Clamores pauperū &
miſerorū nō libēter aut miſericorditer audiui: nec eos in
infirmitatibꝰ ſuis uiſitaui. Suadētibꝰ mihi ī malū cōſenſi:
facilíꝰ multa ī imo quàm unū in ſummo cogito: facilíꝰ re-
prehendo aliorū uita quàm mea: & qđ in alijs rep̄hendo.
facere nō erubeſco. Facilíꝰ uniuſcuiuſq́ uitia quàm uirtu
tes intendo. Cum aliorū delicta cerno, mea nō aſpicio. In
meis delictis ſum clemēs, in alienis rigorem tenere uolo.
Ad irrogādas cōtumelias ſum ualidus ad tolerādas infir-
mus: ad obediēdū piger: ad laceſcēdos uerò alios impor-
tunus: ad ea quæ facere & debeo & ualeo uagus: ad ea ue-
rò que facere nec debeo nec ualeo, paratꝰ. Ita repleta eſt Pſal. 87.
malis anima mea: pctis meis exigētibꝰ. In eccleſia mea de-
teriorem reperio: ante altaria ſacra deuote non ſupplico:
uaſa ſacra nō reuerēter tracto: in choro ſum corpore, & in
aliquo negocio mēte. Nūc intus maneo, nūc foras exeo:
tanta eſt leuitas corporis necnō & mētis. Aliud canto: &
aliud cogito. Pſalmodiæ uerba ꝓfero: & pſalmodiæ ſen-
ſum nō attēdo: ſed mēte uagus, habitu diſſolutus, oculis
attonitus, huc & illuc proſpiciēs: quæcūq́ ibi geruntꝰ per
luſtro & perſpicio. Væ mihi qm̄ ibi pecco, ubi pctā emen-
dare debeo. Nonnunquā uerò in ipſis bonis quæ ago, ad
deteriꝰ ꝓpinquo: quia dū menti lætitiā pariūt, & quandā
ſecuritatē gignūt, mens mea ſecura reddit: & in torpore
laxat. Sæpe etiā meipſum & opera quæ fecerā laudaui: &
ab alijs laudari uolui. Plerūq́ laus humana quā nō quæ-
rebā, mihi oblata placuit: & cum ex ea incaute extollerer,
ſubito multa quæ fecerā ad memoriā uenerūt: ut amplius
in elatiōe attollerer. Quæ ſubtiliter replicās, atq́ in unū
cuncta coaceruās: cœpi magis magiſq́ deceptus intume-
ſcere. Dūq́ in mei admiratione occupatꝰ defigerer, mihi
dans g oriā, & nō deo à quo oīa acceperam, oīm fructum
amiſi: atq́ ita didici qm̄ qui me laudabant, aduerſum me
iurabāt. Quāto em̄ quiſq́ in ſemetipſo gl'iatur: tāto à dei Pſal. 101.
amore diſiungit. Ita deus meus inferno appropinquauit Pſal. 87.
uita mea. Si me liberabis, habebo unde tibi gratias agā:
ſi inde nō liberabis, non habeo unde te reprehēdam: qm̄
iuſtus es. Heu mihi qualis uixi, quanta mala feci & dixi!
Pudet qui ſic uixerim: & ꝙ natus fuerim. Mallem nō eſſe,
quàm talis eſſe. Bonus erā: & malū me feci: utiq́ qui ſpō-
te me feci miſerū, iuſtū eſt ſemper eſſe miſerū. Conſciētia
mea meretur dānationē: penitētia mea nō ſufficit ad ſatiſ-
factionē: ſed certū eſt qm̄ mia tua delet oēm offenſionem.
Dele ergo pie dñe iniquitatē meam multitudine miſera-
tionum tuarum. Ego uerò qui uſq́ ad hāc diem ſine cauſa
uixi, amodo ſine cauſa uiuere nolo.

De recidiuo, hoc ē reuerſiōe ī peccatū. Ca. XXXIIII.

SEd heu miſer hæc tā ſæpe ſic confeſſus: ſurgēs
cadēs ſum defeſſus, repeccādo toties, cōfitēdo
toties. Multoties ꝓmiſi me emēdare: & nūquā
tenui: ſed ſemp ad pctm̄ redij: & prioribꝰ ſcele-
ribꝰ noua & deteriora cōiunxi. Nunquā ut debui mores
meos in melius mutaui: nec à malefactis receſſi. Plurimos
etiā, me perdens, peccare feci: & multis cauſa mali extiti:
& exemplis uitæ meæ nōnulli ſubuerſi ſunt. Ecce peccata
mea miſericordiſſime deꝰ non abſcōdo, ſed oſtēdo: accu-
Pſal. 50. ſo me, nō excuſo: qm̄ iniqtatē meā cognoſco. Nec idcirco
iuſtus ſum: qm̄ ſi alter ita me accuſaret ſicut ego meipſum
accuſo, patienter ſuſtinere non poſſem. Deſperare utique
potuiſſem propter nimia peccata & uitia, culpas & infini
tas negligentias meas quæ egi & quotidie indeſinenter
ago corde, ore, opere, & oībus modis qbus humana fragi-
litas peccare poteſt: niſi uerbū tuū deus caro fieret, & ha-
bitaret in nobis. Sed deſperare iā nō audeo: qm̄ ſubditus
ille tibi uſq́ ad mortē, mortē autem crucis, tulit chirogra-
phū pctōrū noſtrorū: & affigēs illud cruci, pctm̄ crucifixit
& mortē. Gratias tibi ago dñe deus meus qm̄ uiſitaſti me:
& oſtēdiſti mihi pctā mea. Nūc primū te inſpirante didici
ad cor meū redire: & meipſum cognoſcere. Aduocabo er-
go aliquem de amicis tuis: & ei oīa delicta mea exponam
ſicut mihi præcepiſti: ut eius conſilio & auxilio ab oībus
meis poſſim iniquitatibꝰ liberari, & tibi reconciliari.

Confeſſio ad abbatē. Cap̄. XXXV.

AVdi ergo pater miſerū pctōrem: audi uocem la
chrymātis & pœnitētis: attēde quàm grauiter
peccaui, & creatorē meū offendi. Deo iubente
ad cor meū redij: & idē excluſis oībꝰ p̄ter dñm
deū & meipſum, totā uitā meā diſcuſſi tanto diligentius,
quāto familiarius: & ut uerū fatear, nihil aliud ibi inueni
niſi locū horroris, & uaſtæ ſolitudinis: cōſciētiā uidelicet
diu neglectā, oīno īcultā, ſpinis & tribulis obſitā, & omni
horrore plenā. Nullū enim inuenio uitiū à quo nō traxe-
rim aliquod cōtagiū. ¶Turbauit me ira, lacerauit me inui
dia, inflauit ſupbia: inde cōtraxi mētis incōſtantiam, oris
ſcurrilitatē, opprobria ꝓximorū, ſcelera detractionū, lin-
guæ effrenationē. Seniorū meorū īꝑia nō ſeruaui, ſed iu-
dicaui: de meis negligentijs obiurgatꝰ aut rebellis fui aut
murmuraui: p̄ferri me melioribꝰ impudēter affectaui ſim-
plicitatē ſpiritualium fratrum irridenter exagitaui: meas
ſententias procaciter iactaui: obſequia delata faſtidiui: ne
gata q̄ſiui: iuniores meos elatus deſpexi. Non obſeruaui
in obſeqo reuerētiā, in ſermone modeſtiam, in moribꝰ di-
ſciplinā: habui in intētione pertinaciā, in corde duritiam,
in ſermocinatione iactantiā. In huīlitate fui fallax, in odio
pertinax, in iocatione mordax. Subiectiōis impatiēs, po-
tentiæ ſectator, ad opus bonū piger, ad unitatē ferus, ad
obſequiū durus, ad loquēdū q̄ neſciebā prōptus, ad ſup-
plātādū paratꝰ, fraternæ ſocietati inhumanꝰ. Temerarius
in iudicādo, clamoſus in loquendo, faſtidioſus in audien-
do, præſumptuoſus in docēdo, effrenatꝰ deformiter in ca-
chinādo, oneroſus amicis, infeſtus, qetis, ingratus benefi-
cijs, inflatꝰ obſequijs, & impioſus ſubiectis. Sæpe iactaui
me feciſſe ꝙ nō fecerā, uidiſſe qđ nō uiderā, dixiſſe quod
nō dixeram. Diſſimulaui etiā me non feciſſe qđ fecerā: ne
gaui me dixiſſe qđ dixerā: nō uidiſſe & audiſſe qđ uide-
ram & audierā: & ita ex oī p̄te ſum reus. Reꝰ in ſeculo, reꝰ
in clauſtro: ſed ibi p ignorātiā: hic p negligētiā: & utrūq́
me terret. Verūtñ multo amplius terret me ꝙ in monaſte-
rio ante cōſpectum dei deteriorē me inuenio. Collocauit
me deus in loco uoluptatis, in domo ubertatis, in paradi-
ſo deliciarum: ego uerò miſer & miſerabilis inter menſas
epulantium fame pereo: iuxta fontem ſitio: ante ignem al-
geo: & ad neutrū manus extēdere uolo: tam piger ſum &
deſidioſus. Ita tp̄s amitto qđ deus mihi ſua pietate indul
ſerat ad agendā pniam, ad obtinēdā ueniā, ad acqrendam
grām, ad ꝓmerēdā gl'iam. Quaſi quoddā monſtrū inter fi-
lios dei ſto: habitū monachi, nō cōuerſationem habēs. In
magna corona & ampla cuculla, ſalua mihi oīa exiſtimo.
Tanquā arbor ſterilis terrā occupo, & uelut iumētū uile
plꝰ cōſumo quàm ꝓficio. Altiorē alterīꝰ locū teneo, & nul
liꝰ officiū ſuppleo: ſed ſum ſicut trūcus ſine frōdibꝰ & fru
ctibꝰ. Alij me paſcūt de laboribꝰ manuū ſuarū ſicut p̄bēda
riū ſuū. Ego aūt tāquā paup & miſer, nec clericū nec laicū
gero. Cantare nāq́ & legere nequeo: laborare neſcio: ſed
ſum opprobriū hoīm: pecore uilior, cadauere peior. Tole
rabilius em̄ carnis putridus fœtet hoībꝰ: quàm aīa pecca-
trix deo. Idcirco tædet me uiuere: uiuere erubeſco: qa pa-
rū ꝓficio. Mori timeo: qm̄ nō ſum paratꝰ. Malo tñ mori &
miæ dei me cōmittere & cōmēdare, qa benignꝰ & miſeri
cors eſt: quàm de mala mea cōuerſatiōe alicui ſcādalū face Pſal. 43.
re. Tota die nāq́ uerecūdia mea contra me eſt: & confuſio
faciei meæ cooperuit me: cū uideo me ſomnolētū ad uigi-
lias, tardū ad horas canonicas, & pigrū ad opera manuū.
Alios autē uideo tam ſtrenue & deuote diuinis intereſſe
laudibꝰ: alios uerò ita reuerēter & alacriter corā deo aſſi-
ſtere, & eū laudare: ego aūt cōpungi ad lachrymas neq̄o:
tāta eſt duritia cordis mei. Cantare nō libet, orare nō dele
ctat, meditatiōes ſanctas nō inuenio: tāta eſt ſterilitas aīæ
meæ, & deuotiōis inopia quā patior. Heu mihi, oēs in cir-
cuitu meo uiſitat dñs: ad me aūt nō appropīquat. Nā aliū
qdē ītueor ſingularis abſtinētiæ, aliū admirādæ patiētiæ,
aliū ſummæ hūilitatis & māſuetudinis, aliū multæ miæ &
pietatis: illū ī cōtēplatiōe frequēter excedere: hūc pulſare
& penetrare cælos orōnis īſtātia, alioſq́ in alijs p̄eminere
uirtutibꝰ. Oēs cōſidero & ꝑſpicio feruētes, oēs deuotos,
oēs ī Chriſto unanimes, oēs donis cæleſtibꝰ & grā affluē-
tes, tanquā re uera ſpiritales hoīes, quos deꝰ uiſitat, & in
qbus habitat. In me uerò nihil horū inuenio: qm̄ declina
uit dñs in ira à ſeruo ſuo. Inde eſt ꝙ cū alij uigilāt, ego dor
mio: qñ alij cantāt in monaſterio, ego huc & illuc diſcur-
ro: qñ alij in aliquo ſecreto loco ſe furant à colloquijs ho-
minū, ut ibi loquantur cū rege angelorū, ego quæro col-
loquia hoīm: cū alij uacant lectionibus, ego fabulis & uer
bis ocioſis: qñ alij diſcutiūt & dijudicāt ſemetipſos, ego iu
dico alios. Alijs placet cōis uita, cōis diſciplina, & cōe ſtu-
diū: & mihi placēt anguli & diuerticula. Sic ſic ex q̄ pecca
re potui, nūquā à pctis & malis operibꝰ ceſſaui: pctis pctā
ſp accumulaui: & pctā q̄ aliqñ opibꝰ implere nō potui, ma
lis uolūtatibꝰ & malis deſiderijs nūquam ꝑficere ceſſaui.

De delectatione carnis. Cap̄. XXXVI.

SVper oīa mala delectatio carnis q̄ ab ipſis cuna
bulis ſemp mecum creuit, mihi ſemp adhæſit,
nec adhuc iā præ ſenectute deficientibus mem-
bris me deſerit, multis & uarijs modis infelicē
animam meā maculauit, diſſoluit, captiuauit, & oī uirtute
deſtitutā, inanē & debilē reddidit. Fateor huiꝰ opis nefa-
rij immūdis recordatiōibꝰ me ſæpe eſſe cōmotū & incen-
ſum ardores nō modicos & inhōneſtos paſſum & non ſo-
lum mearū delectationū mala memoria & ſtultæ recorda-
tiones mihi nocuere: ſed etiā aliorū malefacta mihi narra-
ta, & p recordationes ſordidas ad memoriam reducta, cor
meū nō paruo ueneno iniqtatis maculauere. Et in hoc mi
ſerabiliter miſerabilis ſum: qa nō tm̄ doleo quātū dolēdū
me cognoſco, ſed ſic ſecurꝰ torpeo, uelunt qd patiar igno
rē. Hoc uerò mihi eſt omni īfelicitate miſeriꝰ, ꝙ ita opere
peruerſus, ore pollutꝰ, corde immūdus ad altare accedo,
& Chriſti corpꝰ manibꝰ meis pertractare cō pertimeſco.
Accedo elatus ad humilē, iratus ad mitē, crudelis ad miſe-
ricordē: & tñ patitur humilis elatum: mitis iratum: crude
lem miſericors. Accedo ſeruus ad dñm: non amore, ſed ti-
more: nō deuotione, ſed uſu. Accedo ad dñm, cuiꝰ ꝑcuſſi
ſeruū. Ad patrē accedo, cuius occidi filiū. Percuſſi uerbo
occidi exēplo: nec tñ ꝑtimeſco dñm, nec reuereor patrem,
Manēs in turba: fratrū turbans aliquos, & ab aliquo tur-
batus: qñq́ accedo ad pacificū. Appropīquo etiā talis ad
oſculum pacis, qui prius reconciliatus accedere debuiſ-
ſem ad oſculum turbati fratris. Conuincit me reum & dei
inimicū mea iniquitas: peccatū meū ſæpe ſeparauit me à

deo. Idcirco obſecro te pater ut me inſtruas quomodo
poſſim aut ſemꝑ ſtare cum deo meo: aut redire cum ab eo
peccatis meis exigentibus motus fuero.

Patris ſpiritualis ad confitentem reſponſio.
Capitulum. XXXVII.

Confeſſio tua fili ad lachrymas me cõmouit: tũ
propter me, tum propter te. Propter me fleo:
qm̃ quæcunq; de te dixiſti, eadem ferè aut ſimi-
lia reperio in me, & multa ad memoriã reuoca-
ſti quorũ oblitus fuerã. Propter te gaudeo, quoniam uiſi
tauit te oriẽs ex alto. Nõ em̃ lõge es à regno dei. Notitia
nãq; peccati initiũ eſt ſalutis. Confido in dño qm̃ qcquid
minus eſt in te feruoris & boni opis: humilitas ſupplebit
puræ cõfeſſionis. Quacũq; nanq; hora peccator cõuerſus
Pſal.50. ingemuerit, ſaluus erit: qm̃ cor cõtritũ & hũiliatũ deꝰ nõ
deſpiciet. Tardius ſiqdẽ uidetur deo ueniã pctõri dediſſe,
quàm illi accepiſſe. Sic em̃ feſtinat miſericors deꝰ abſolue
re reum à tormẽto cõſciẽtiæ ſuæ, quaſi plus cruciet miſeri
cordẽ deũ cõpaſſio miſeri, quàm ipm miſerũ cõpaſſio ſui,
Qui enim uere pœnitet, & ueraciter dolet: abſq; dubio &
abſq; mora idulgẽtiã accipiet. Et quãto qs frequẽtiꝰ, quã-
toq; uehemẽtius de ſuo reatu interno dolore afficitur: tã
to certior, tantoq; ſecurior de indulgẽtiæ uenia efficitur.
Inde eſt ꝙ animã pniæ lachrymis afflictam, tam frequẽter
quàm libẽter conſolat ſpiritus paracletus. Illã frequẽter
uiſitat: illã libenter cõfortat: & ad ueniæ fiduciã plenè re-
format quã ſua ſcelera flendo dãnare, & dãnando flere cõ-
ſiderat. Incipit extũc quædam familiaritas inter deum &
aiam, eo ꝙ hæc ſe ſentiat ab illo ſæpius uiſitari, & ex eius
aduẽtu nõ tm̃ iã cõſolari, imo aliquoties quodã ineffabi-
li gaudio repleri. Sed ad hæc quis idoneꝰ? Profectò uerè
pœnitẽs. Omnia etem̃ in cõfeſſione lauantur, conſcientia
mundatur, amaritudo tollit, pctm̃ fugat, tranquilitas re-
dit, ſpes reuiuiſcit, animus hilareſcit. Poſt baptiſmum nul
lum aliud nobis conſtitutum eſt remedium quàm confeſ-
ſionis refugiũ Sit ergo deuota cordis cõpũctio, uera oris
confeſſio, diſcreta carnis mortificatio, repẽtina uitiorum
Pſal.43. extirpatio, læta bonorũ operũ exhibitio. Non erubeſcas
deo confiteri: cui non potes abſcõdi. Ipſe enim nouit ab-
ſcondita cordiũ: cui oĩa nuda ſunt & aperta: ante cuius cõ
ſpectũ cuncta nr̃a pctã ſunt ſcripta. Sed qđ ibi ſcribit trãſ-
greſſio, hic delet cõfeſſio. Nõ te igit pudeat dicere, quod
non puduit facere. Quod ſi fortè pudor eſt tibi, mihi ſoli
pctõri pctã tua exponere: qd facturus es in die iudicij, ubi
oĩbꝰ expoſita tua apparebit cõſcientia? Si cogeretis corã
multitudine nudo corpe tranſire, nõ poſſes non erubeſce
re: cur ergo minus confunderis qñ immunda cogitatione
in mente ſordidaris? Cur minus erubeſcis pudenda cor
dis quàm pudenda carnis? Cur magis uereris uultus ho-
minum, quàm uultus angelorum? Talis cõfuſio ſeparat à
deo. Oĩs ſpes ueniæ & miæ eſt in cõfeſſiõe uera. Simulata
nãq; cõfeſſio nõ eſt cõfeſſio: ſed duplex cõfuſio. Excludit
em̃ miſerationẽ dei, miſeriæ ſimulatio: nec dignatio locũ
habet ubi fuerit dignitatis p̄ſumptio. Prouocat uerò cõ-
paſſionẽ humilis miſeriæ confeſſio. Nulla eſt enim tã gra-
uis culpa q̃ nõ habeat ueniam per purã cõfeſſionẽ. Vitia
igitur cordis tui & prauas cogitationes illico manifeſta.
Pctm̃ em̃ ꝓditũ cito curat. Crimẽ uerò tacẽdo ampliatur.
Nota. Vitiũ ſi patet, fit ex magno puſillũ: ſi latet, fit ex minimo
magnum. Nam uelox cõfeſſio uelociter medicinam facit.
Melius eſt ut uites uitium, quàm ut emẽdes: ne fortè cum
incurreris, reuocare non poſſis.

Remedium ad fugiendum prauas cogitationes.
Capitulum. XXXIII.

Quoties te ſentis turpibus cogitationibꝰ pulſa
ri, & ad illicitã delectationẽ affici: toties pone
ante mentis oculos quõ Xp̃s in cruce crucifi-
xus eſt ꝑ te. Intuere quõ à Iuda Iudæis tradit,
& quàm uiliter ptractatur, blaphemat, & colaphizat, iu-
dicat & cõdẽnat, expoliat & flagellatur: ad ultimum uerò
cõtumelijs & opprobrijs affectus inter duos latrones ſu-
ſpendit: clauis cruci affixus, ſputis deriſus, ſpinis corona-
tus, lancea perforatus, ex oĩbus partibꝰ ſanguis emanat:
& inclinato capite emittit ſpm̃. Ita redẽptor tuꝰ moritur
pro te, & tu neſcio cuiuſmodi ſordida cogitatione ſordi-
daris in mente. Sufficere poſſet hæc cogitatio ad excludẽ
das omnes illicitas cogitationes. Sed ecce ad alia tranſea-
mus. Cõſidera quõ morieris, quãdo aliqua greui infirmi-
tate uexatꝰ, & ad extrema deductus, & ibi ad terrã ꝓiectꝰ,
inter longa ſuſpiria & difficiles ſingultus, inter diuerſos
dolores & timores aiam expirabis. Tunc ueniet corpꝰ in
pallorẽ & horrorẽ, & in ſaniem & fœtorem: erit uermis, &
cibus uermiũ: aiam uerò mox capient & rapient laruales
illæ facies, q̃ eam in exitu p̄ſtolant: & ex omni parte terre-
bunt eam dæmones terribiles & horribiles. Cogita quis
eam defendet à rugiẽtibus p̄paratis ad eſcam: quis conſo-
labitur eam cũ teterrima illa monſtra dæmoniorũ occur-
ſantia ſibi cateruatim ruere uidebit: aut quis deducet per
ignotam regionem? Attende etiã quàm ſubito uenit dies
ultima: ſubito uenit: & forſitan hodie erit. Iam adeſt: iam
præſentaberis ante tremendum iudicem: accuſaberis mul
tis & magnis offenſis: nõ uno, non paucis, ſed innumeris
criminibꝰ: nõ paruis, ſed immẽſis: nõ dubijs, ſed certis; nõ
breui accuſatiõe, ſed tã lõga quàm longa eſt tota uita tua:
non uno accuſatore, ſed tot quot ſunt delicta tua. Ipſe iu-
dex erit diſtrictus accuſator tuꝰ. Oẽs etiã ſpũs boni & ma
li corã deo te accuſabũt cũ eo. Boni, quia deo debent æq-
tatẽ: mali, qa tuã ſeruant iniquitatẽ. Tot iudicibꝰ & pplis
aſtabis, quot p̄ceſſerũt te in ope bono. Tot arguentibus
cõfunderis, quot tibi p̄buerũt bene uiuẽdi exemplũ. Tot
cõuinceris teſtibꝰ, quot te monuerũt bonis ſermonibꝰ &
iuſtis actionibus. Oĩbꝰ pplis nudabunt iniquitates tuæ:
& cunctis agminibꝰ patebunt uniuerſa ſcelera tua, non ſo
lũ actuũ, uerũ etiã cogitationũ & locutionũ. Multa uerò
pctã tunc ꝓruẽt ex improuiſo, quaſi ex inſidijs: q̃ mõ non
uides: & forſitan plura & terribiliora his quæ nũc uides.
Vndiq; erũt tibi anguſtiæ: hinc erũt accuſantia pctã: inde
terrens iuſtitia: ſubtus patẽs horridũ chaos inferni: deſu-
per iratus iudex: intus urẽs cõſciẽtia: foris ardẽs mũdus.
Si iuſtus uix ſaluabitur, peccator ſic deprehẽſus in quam
partẽ ſe premet? Latere erit impoſſibile: apparere intolera
bile. In tãto diſcrimine torquebit te tua conſcia male ſibi
cõſcia: cruciabũt cordis arcana. Cogẽte etiã cõſcia, tuꝑe
eris accuſator & iudex tuꝰ. Cõuictꝰ teſte ꝓpria cõſcia: &
teſtibꝰ oculis ipſiꝰ iudicis, fugere nõ poteris: ſed tremens
& anxiꝰ ſtabis ſuſpẽſus ad grauiſſimã ſniam in anguſto pe
riculo, & in ꝑiculoſa anguſtia: tanquã illico recepturꝰ qđ
in perpetuũ amittere nõ poteris. Iudex tũc erit uehemen
ter iratus: & terribiliter diſtrictus: ſnĩa eius ſemel lata erit
immutabilis: tortores horribiles, q nũquã miſerent, erũt
parati, ut data ſnĩa te dãnatũ ad tormẽta rapiãt. Tormen-
ta erũt ſine interuallo & ſine tꝑamento: timor cõturbabit
te cũ terra aperiet corã te, & tu rues & cades in ſtagnũ ſul
furis ardẽtis & fœtẽtis. Ignis exterius carnẽ tuã cõburet
uermis interiꝰ cõſciam corrodet: ibi eris ſine fine: ſine ſpe
ueniæ & miæ. Oĩa uerò gehẽnæ ſupplicia ſuperabit, deũ
nõ uidere, & bonis carere q̃ in ptãte habuiſti obtinere.

De mala cogitatiõe uitanda. Cap̃. XXXIX.

Si uis omnes malas cogitatiões à corde tuo ex-
pellere: hæc ſæpe cogita. Ibi nãq; eſt cogitatio
tua, ubi eſt affectio tua, ibi cor tuũ, ubi eſt deſi-
deriũ tuũ: qm̃ illud ſæpius in cogitatiõe uolui-
mus, cuiꝰ amore plus affecti ſumus. In cogitatione ſua ca-
dit quiſq; uel ſtat. Si bona cogitas, cogitatio tua ſãcta cu-
ſtodiet te. Si mala cogitas, ſpũſſanctus diſciplinæ effugiet
fictum: & auferet ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intelle Sapiẽ.1.
ctu: eritq; tẽplũ dei ſpelũca diaboli: qm̃ quẽ deus deſerit,
diabolꝰ arripit. Spũſſanctus ſuggerit bona & dulcia, ſpũs
malus mala & amara, uana, inutilia & immũda. Et iõ que-
cũq; hora mala cogitatio cor tuũ tangit, nõ cõſentias illi:
nec ſinas eã in corde tuo manere: ſed illico repelle. In ini-
tio cogitatiõis iniq̃ reſiſte: & fugiet à te. Nã ante dei ocu-
los non

los non uolent uacuæ cogitationes noſtræ: & nulla mo-
menta tpis in animum trãſcẽdũt ſine ſtatu retributionis.
Cogitatio praua delectationem parit, delectatio conſen-
ſum, conſenſus actionem, actio cõſuetudinem, cõſuetudo
neceſſitatẽ, neceſſitas mortem. Sicut uipera à filijs ſuis in
utero poſitis lacerata perimitur: ita nos cogitationes no-
ſtræ intra nos nutritæ occidunt.

Malæ cogitationes à dæmonibus ſuggeruntur.
Capitulum. XL.

Dæmonum eſt malas cogitatiões ſuggerere: no
ſtrum eſt illico illas expellere. Nã in animo no-
ſtro eas iacere, noſtræ attinet uoluntati, & pro-
priæ deputatur culpæ. Voluntate nanq; ſua ca-
dit qui cadit: & uoluntate dei ſtat qui ſtat. Cogitatio ta-
men immunda mentem nõ inquinat cum pulſat, niſi cum
hanc ſibi per delectationem ſubiugat.

De peccato ſuperbiæ. Cap̃. XLI.

Superbia ſicut eſt origo omniũ criminũ: ita eſt
ruina omniũ uirtutũ. Ip̃a enim in pctõ ꝓprima,
ipſa in conflictu poſtrema. Ipſa autẽ ĩ exordio
mentẽ ꝑ pctm̃ ꝓſternit: aut in fine de uirtutibꝰ
deijcit. Idcirco eſt oĩm pctõrũ peſſima: qa tã per uirtutes,
quàm ꝑ uitia hũanã mentẽ exterminat. Cætera uitia ſolas
illas uirtutes impetũt qbꝰ ipſa deſtruunt: ut luxuria pudi
citiã: ira patiẽtiam: ſola uero ſuperbia cõtra cũctas animi
uirtutes ſe erigit: & quaſi generalis ac peſtifer morbꝰ oẽs
corrũpit. Idcirco niſi oĩa opera nr̃a humilitas p̄ceſſerit, co
mitata & cõſecuta fuerit: ꝓpoſita quam intueamur: appo-
ſita cui adhæreamꝰ: interpoſita qua reprimamur: totũ de
manu extorquet ſupbia. Quãtalibet ſit iuſtitia opis: apud
internũ iudicẽ nulla eſt ſi hãc eleuat tumor mẽtis. Perit re
uera omne qđ agit, ſi nõ ſolicite in hũilitate cuſtodiatur.
Signa ſupbiæ hæc ſunt: clamor in locutiõe: amaritudo in
ſilentio, diſſolutio in hilaritate: furor in triſtitia: honeſtas
in imagine: inhoneſtas in actione: rancor in reprehẽſiõe.

De inuidia & detractione uitãda. Cap̃. XLII.

Inuidia eſt animi tinea: ſenſum comedit: pectus
urit: mentẽ afficit: cor hominis quaſi quædam
peſtis depaſcit: & cuncta bona ardore peſtifero
deuorat. Inuidus alienũ bonum, ſuũ facit inui-
dendo peccatũ. Cum pctõres quoſq; cõſpicimꝰ: nõ facile
eos iudicemus, ſed magis defleamus: quia in ſimilibus aut
lapſi ſumus, aut labi poſſumus. Si uis delinquẽtẽ corripe
re, apertè increpa: nec occulte mordeas. Quid enim pro-
deſt ſi me neſciente alijs mala mea referas? Væ illi qui ſuã
renuit corrigere uitam: & alienæ nõ deſinit detrahere. Si
uis detrahere, tua in te pctã retorque: nõ aliorum delicta,
ſed propria cerne. Nunquã enim alijs detrahes: ſi te bene
inſpexeris. De malo alieno os tuum nõ coinquines: non
detrahas peccãti, ſed condole: quoniã graue peccatum eſt
detractio. Detrahẽtes & audientes pari reatu detinentur.
Sicut iraſceris alteri qñ detrahit tibi: ſic iraſcaris tibi qñ
detrahis alteri Detractio eſt mordacior quàm uera cor-
dis reprehenſio.

De curioſitate uitanda. Cap̃. XLIII.

Multos ſeducit curioſitas. Tãdiu qſq; ſua pecca-
ta ignorat, quandiu curioſe aliena conſiderat,
Qui ſemetip̃m aſpicit, non quærit quid in alijs
frequẽter reprehendat: ſed in ſemetipſo qd lu-
geat. Quod ĩter ſe loquuntur hoĩes nũquã ſcire deſideres.
Omne etiã genꝰ mẽdacij ſummopẽ fuge. Nec caſu nec ſtu
Sẽpiẽ.1. dio loquaris falſum: qa os qđ mentitur, occidit aĩam. Per
nullam fallaciã uitã alicuiꝰ defendas. Fuge inhoneſta uer
ba: reijce uerbũ qđ nõ ædificat audientes. Vanus em̃ ſer-
Mat.12. mo cito polluit mẽtẽ: & facile agit qđ libenter audit. Va-
nus em̃ ſermo uanæ cõſciæ eſt index. Mores hoĩs lingua
pandit: & qualis ſermo oſtẽdit, talis animꝰ cõprobat: qm̃
ex abundãtia cordis os loqt. Sermo uanus non erit abſq;
iudicio: qa ab omni rectitudinis ſtatu depereũt, q ꝑ uerba
uana dilabunt. Qui laudẽ nõ appetit: nec cõtumeliã ſen-
tit. Diſcerne te tuo iudicio: nõ alieno. Nemo enim magis
ſcire põt qs ſis ſicut tu, q cõſcius es tibi. Quid em̃ ꝓdeſt
dũ malus es, ſi bonꝰ p̄diceris? Qualis haberi uis: talis eſto.
Si ſapiẽs fueris, te ſemꝑ habebis eũdẽ. Stude loq̃ nõ qđ li
bet ſed quod oportet. Qui ocioſum uerbũ non reprimit:
ad noxia cito trãſit. Magna uirtꝰ eſt ſi nõ lædas à quò læ-
ſus es: magna gloria eſt ſi cui nocere potuiſti, parcas. No-
bile uindictæ genꝰ eſt ignoſcere uicto. Quicqd tibi cõtige
rit aduerſi, ꝑ tuo pctõ euenit tibi. Tempera ergo dolorẽ
tuũ: & dic: iuxta modũ delictorum parua datur ultio. Ma
la aliorum bono tuo ſupera. Vince malitiã bonitate: detra
hentium errores diſſimulando calca: non ſis in pace infi-
dus: nec leuis in amicitia. Odientes ad pacem inuita: diſ-
cordantes ad concordiam reuoca.

De prauitate conſcientiæ, Cap̃. XLIIII.

Conſciẽtia hoĩs abyſſus multa. Sicut em̃ abyſ-
ſus exhauriri nõ poteſt: ſic cor hoĩs euacuari à
cogitationibus ſuis nõ poteſt: ſed cõtinua uo-
lubilitate in eo uoluũtur, mare magnum eſt, & P̃s.103.
ſpatioſum manibus: illic reptilia quorum non eſt nume-
rus. Sicut enim reptile latẽter repit, & ſinuoſis anfractibꝰ
huc & illud deambulat: ita cõſciẽtiam hoĩs uenenatæ co-
gitationes intrãt & exeunt: ut neſciat homo unde ueniãt Hier.17.
aut quo uadant. Hoc bene cognouerat qui dicebat. Pra-
uum eſt cor hoĩs, & inſcrutabile: & quis cognoſcet illud?
quod ſcrutationem nõ recipit nec cognitionem.

Nulla pœna grauior ẽ quã praua cõſciẽtia. Ca. XLV

Nulla pœna grauior eſt praua cõſcia. Mala con-
ſcientia ꝓprijs agitat ſtimulis. Si publica fama
te nõ dãnat, ꝓpria cõſcia te cõdemnat: qm̃ ne-
mo põt ſe ip̃m fugere. Vis nũquã eſſe triſtis? Be
ne uiue. Bona uita ſemꝑ gaudiũ habet: cõſcia rei ſemꝑ in
pœna eſt. Ita clemens eſto in alienis delictis, ſicut in tuis
nec quẽquã deſtrictiꝰ quàm te iudices, ſic alios iudica, ut
ipſe iudicari cupis. Lex tua te cõſtringit. Iudiciũ qđ alijs Nota.
imponis: ipſe portabis. Nullũ añ iudiciũ cõdemnes, ante
ꝓba: & ſic iudica. Nõ em̃ q accuſat, ſed q cõuĩcit, reus eſt.
Valde ꝑiculoſum eſt de ſuſpiciõe quẽpiã iudicare. In am-
biguis, dei iudicio ſerua ſententiã. Nõ eligas cui miſerea-
ris: ne fortè prætereas illũ q meret accipe. Oĩbꝰ te tribue
ſi potes: qm̃ incertũ eſt ꝑ quo magis placeas deo. Maior
ſit beneuolẽtia quàm qđ datur: qm̃ tale erit opꝰ tuũ, qua-
lis fuerit intentio tua Qui cũ triſtitia manũ porrigit, fru-
ctum remunerationis amittit. Nõ eſt miſericordia ubi nõ
eſt beneuolentia. Nõ auferas uni unde tribuas alteri: qm̃
nihil ꝓdeſt ſi inde aliũ reficis unde aliũ inanẽ facis. Abijce
à te quicqd tuũ bonũ ꝓpoſitum impedire poteſt: cõtẽne
uiuens quæ poſt mortẽ habere nõ potes. Difficile eſt imo
impoſſibile ut præſentibus qs fruatur bonis & futuris: ut
hic uentrẽ, & illic mentẽ impleat: ut de delicijs tranſeat ad
delicias: ut in terra & in cælo glorioſus appareat. Si uis
cũ lætitia animi uiuere: noli multa habere. Iſtã qſq; finiẽs
uitã: niſi qđ meruit ĩ ipſa, nõ põt habere poſt ip̃am. Quã-
to nãq; inferius delectamur: tãto à ſupno amore deſiungi-
mur. Nullus ſit caſus quem nõ meditatio tua præueniat:
nullus ſit caſus qui te imparatũ inueniat. Propone nihil
eſſe qđ tibi accidere non poſſit. Vita foueã in quã uides
aliũ corã te cecidiſſe. Aliorũ perditio, tua ſit cautio. Dum
neſcimus, repente, mors uenit. Neſcimus enim qd hodie
nobis contingat: & ignoramus ſi hac nocte aiam noſtram
conditio mortis depoſcat. Quotidie ad finem uitæ tendi-
mus, & ad mortẽ properamus. Idcirco ſingulis horis co-
gitare debemus quò ſingulis momẽtis ꝓperamus. Vnde
dñs ait ꝑ ꝓphetam. Perditio tua Iſrael ex te tm̃: in me auxi Oſee.13.
lium tuum. Quaſi diceret. Vt pereas, imputa tuo merito:
ut ſalueris, meo auxilio. Nunquã oportet pœnitẽtẽ habe-
re ſecuritatem de peccatis. Nam ſecuritas negligentiã pa-
rit: & ſæpe incautũ ad uitia tranſacta reducit. Non ſolum
grauia, ſed & leuia cauenda ſunt peccata. Multa em̃ leuia
unum grande efficiunt: ſicut ſolent de paruis & minimis
guttis immẽſa flumina creſcere. Nõ eſt dubiũ ꝙ qui caſti
perſeuerant & uirgines, angelis dei efficiuntur æquales, Mat.22

De improba uētris importunitate. Cap̄. XLVI.

NVllꝰ hoī tā improbꝰ exactor eſt,quàm uenter:
q quotidiana famis exactiōe te urget. Cum cæ-
teris uitijs etſi interdū naſcimur: interdū tamē
cū eis nō morimur. Sed cū iſto naſcimur: & cū
iſto morimur. Multis creditoribus reliqt me obnoxiū pa-
ter meꝰ:ſed ab oībꝰ liberatꝰ ſum. Vnꝰ tñ ſupeſt à quo libe
rari no poſſum:id eſt uenter. Venter præcepta non audit,
poſcit,appellat:nō eſt tñ moleſtꝰ creditor:paruo dimittiť
ſi mō dederis ei qđ debes,nō qđ potes. Quoſdā preſciēs
deus peccare poſſe,in ſalutē flagellat eos infirmitate cor-
poris,ne peccēt:ut eis utiliꝰ ſit frāgi langoribꝰ ad ſalutē,
quàm remanere incolumes ad dānatiōnē. Eſt pnicioſa ſa-
nitas q̄ ad inobediētiā ducit:eſt & ſalubris īfirmitas quæ
per diuinā correptionē,mētē à duritia frāgit & humiliat.

Quomodo diabolꝰ ſagaciter & multiformiter nos
tentat Capitulum. XLVII.

DIabolus quādo decipere quenquā tentat,prius
naturā uniuſcuiuſq; intendit:& deinde ſe appli-
cat unde aptum hoīem ad peccandum aſpicit.
Blandis & lenibꝰ mentibꝰ luxuriā aut uanam
gloriam proponit:aſperis uerò mētibꝰ iram,ſuperbiā,uel
crudilitatē. Aduerſarius noſter cū ab exteriori ſenſualita
te ſe uidet excluſum,interiora collectis uiribꝰ aggreditur
& ingreditur:ſed ſpiritalis homo qui omnia iudicat ,eius
1.Cor.12 aſtutias nō ignorat,reprimit quod pōt :quod nō poteſt,
tolerat:quia etſi latratū canis ſuſtinet,morſum non timet.
Mordet cū ad conſenſum ptrahit:latrat cum ſuggerit:&
tunc non uulnerat,ſed coronat:qm̄ etſi reſiſtētem fatigat,
non obligat niſi conſentientem.

De oratione,& modo orandi. Cap̄.XLVIII.

ORatio eſt mētis deuotio :id eſt cōuerſio in deū
per piū & humilem affectū. Humilē ex cōſcien-
tia infirmitatis propriæ:piū ex cōſideratiōe di
uinæ clemētiæ. Nullo alio modo deus citiꝰ ad
miam flectiť,quàm ſi animꝰ depcantis ad eū toto deuotio
nis affectu conuertať. Nil ita deū cōplectiť,quemadmodū
purus mētis affectꝰ. Idcirco cū orare uolueris,ſolus ſolitu
dinē cordis tui ingredere:& collecto ſpū tuo:integra mē-
te & uacua curis,orōnis domū intra:& ſtās corā deo ante
unū aliqđ de altaribus orōnis inſtantia cælos penetra:&
pñtatꝰ choris cæleſtiū,in ipſorum pſentia miſerias & cala-
mitates quas pateris,miſerādꝰ deplora. Prode tuā neceſſi
tatem:poſce eorū pietatē:& ego cōfido in eo q dixit. Peti
Lucæ.11. te,& accipietis:qm̄ ſi perſeuaraueris pulſans, non exibis
inde uacuꝰ. Sic ora cū oraueris,quaſi ſis aſſumptꝰ & præ
ſentatus ante faciē maieſtatis in excelſo throno : ubi milia
Danie.7 milium miniſtrant ei:& decies centena milia aſſiſtunt ei.
Tunc ueraciter oramꝰ:qñ aliūde nō cogitamus. Sine in-
1.Theſ.5 termiſſione orare debemꝰ. Nam ſicut nullū eſt momētum
quo hō nō fruatur aut utať dei pietate & mia : ſic nullum
debet eſſe momētū quo eū præſentē nō habeat in memo-
ria. Felix aīa,quæ oēs euagatiōes mētis in unū ſtudet col-
ligere,& in illo ueræ felicitatis fonte deſideriū figere. Qñ
oramus:ſpm̄ ſanctū ad nos uocamus. Orō cordis eſt,non
labiorū. Neq; eñ uerba deprecātis deꝰ intēdit:ſed orātis
cor aſpicit. Vis uirtutes tuas augere. Prodere noli. Quod
manifeſtādo potes amittere,tacēdo cuſtodi. Quibuſdam
Nota. eñ cōceſſum eſt tñ bene agere & fructū boni operis non
habere:quod ipſi ſibi auferūt p ſtudiū humanæ iactantiæ.
Sicut glacies calore diſſoluitur: ita uirtus ore laudantis.

Tumultus carnalium cogitationū impedit orātē.
Capitulum. XLIX.

CVm ad cor meum redire uolo, deſideriorū car-
nalium turbæ,tumultuſq; uitiorū, tentationi-
bus ſuis cogitationē meā diſſipāt , & intentio-
nem cordis in oratiōe perturbāt. Et dū cōuer-
ti ad deū poſt perpetrata uitia ſtudeo: & cōtra hæc eadem
uitia quæ perpetraui,illū exorare conor : occurrūt cordi
phātaſmata pctōrū q̄ feci,& mētis meæ aciem reuerberāt,
cōfundūt animū,& depcatiōis meæ uocē premūt. Ita ma-
la quæ feci,cogitatiōi meæ ſuis imaginibꝰ impſſa , in ipſa
mea orōne me cōturbāt. Cæterū quāto grauiore tumul-
tu cogitationū carnaliū premor:tāto ardētiꝰ oratiōi inſi-
ſtere debeo. Et quātū pctōrū meorū phātaſmata in orōne
plerūq; patior,tm̄ neceſſe eſt ut ītētio cordis mei quò du-
rius repelliť,tāto ualentiꝰ inſiſtat orōni,quatenꝰ cogita-
tiōis illicitæ tumultum ſuperet,atq; ad pias aures dñi ni-
mietate ſuæ importunitatis tandiu irrūpat,donec cogita-
tiōes malas manu ſancti deſiderij ab oculis cordis abigat.
Hæc eſt uera trāqllitas,cū tota mēs in ſeipſa colligiť,& in
uno æternitatis deſiderio immobiliter figiť . Debet pro-
inde fluctuationē cordis reſtringere : & ad uniꝰ ueri gau- Nota.
dij deſideriū,cogitationū & affectionū motꝰ colligere.

De uitijs linguæ. Cap̄. L.

MVltū loqui,ſtultitia eſt:qm̄ in multiloqo pecca
tū deeſſe non poteſt. Lingua dicitur,qa lingit.
Lingit adulando:mordet detrahendo : occidit
mentiendo. Ligat,& ligari non pōt: labilis eſt,
& teneri nō pōt:ſed labiť & falliť. Labiť ut anguilla,pene-
trat ut ſagitta,tollit amicos,multiplicat inimicos ,mouet
rixas,ſeminat diſcordias. Vno ictu multos percutit & in-
terficit. Blāda eſt & ſubdola:lata & parata ad exhauriēda
bona,& miſcēda mala. Qui cuſtodit linguam ſuā cuſtodit
animam ſuā:qm̄ mors & uita in ptāte linguæ eſt. Qui lin-
guā ſuā & uentrē cuſtodire non pōt:monachꝰ nō eſt. Cu-
ius pctm̄ qſq ſeqť:neceſſe eſt ut eiꝰ pœnā ſequať. Vniuſ-
cuiuſq; caſus tāto maioris eſt criminis, quanto priuſquā
caderet maioris erat uirtutis Per q̄ peccaſti:p hæc & tor-
queberis. Secutus es carnē:flagellaberis in carne. Crimē
non eſt in rebꝰ,ſed in uſu agētis. Sæpe prolixa lectio,lon-
gitudinis cauſa memoriam legentis obliterat.

De cantu,& iuramento,& quare deus nō ſemper
exaudit petitionē orantis. Cap̄.LI.

SVnt quidam uoce diſſoluti,q uocis ſuæ modu-
latione gloriantť,nec tm̄ gaudent de dono gra-
tiæ,ſed etiā alios ſpnūt. Tumētes elatiōe, aliud
cātāt quàm libri habeant:tāta eſt leuitas uocis Nota.
forſitā & mētis. Cantāt ut placeāt populo, magis quàm
deo. Si ſic cantas ut ab alijs laudem quæras , uocem tuam Nota.
uendis,& facis eā nō tuā,ſed ſuam. Habes in ptāte uocem
tuā:habeto & animū. Frāgis uocē:frāge & uolūtatē. Ser-
uas cōſonātiā uocū,ſerua & cōcordiā morū :ut p exēplū
cōcordes pximo,p uolūtatē deo,p obediētiam magiſtro.
Caue ne ſicut delectaris altitudine uocis,delecteris elatio
ne mētis. Nec diuiti obſunt opes ſi eis bñ utatur,nec pau
perem egeſtas cōmēdabilē facit,ſi inter inopiā ſordes pec-
cati nō caueat. Quacūq; arte uerborū qs iuret,deꝰ q con-
ſcientiæ teſtis eſt:ita hoc accipit:ſicut ille cui hoc iuratur
intelligit,q uero dupliciter iurat,dupliciter reus fit :quia
& nomen dñi in uanū aſſumit,& pximū dolo capit. Sæpe
deus hic punire tolerat,quos ad ſalutē ppetuā parat. Iu-
cunditas cordis eſt uita hoīs. Cor prauū dabit triſtitiam.
Omnis boni impedimentū eſt triſtitia. Humilitas neqip̄a
iraſciť:nec alios iraſci permittit. Humilitas eſt ſi qñ pecca
uerit in te frater tuus,antequam illum peccaſſe pœniteat,
dimiſeris illi. Vnuſqſq; talē iudulgētiam accepturus eſt à
deo,qualē ipſe dederit proximo ſuo in ſe peccāti. Fruſtra
deum propitiari ſibi quærit,qui cito placari proximo ne- Nota.
gligit. In tua infirmitate non te deſpicias,ſed ora deum &
curabit te. Sæpe multos deus nō exaudit ad uoluntatem:
ut exaudiat ad ſalutē. Duobꝰ modis oratio impeditur ne
impetrare qs ualeat poſtulata,hoc eſt ſi aut mala quiſque
committit,aut ſi delinquenti in ſe debita nō dimittit,

De uera cōfeſſione,& uera pœnitentia. Ca.LII.

VEra confeſſio & uera pœnitentia eſt, quādo ſic
pœnitet hominem peccaſſe,ut crimen nō repe-
tat Nihil peius eſt quàm culpam cognoſcere,
nec deflere. Si uideris aliquando perſecutorem
tuum nimis ſæuientem,ſcito quia ab aſcēſore ſuo dæmo-
ne perurgeť. Omnis homo q aliū in corpore perſequitur,
prius ipſe in corde perſecutionem ſuſtinere cognoſcitur.
De perfectione

De perfectione humilitatis. Capitulum. LIII.

SVper tria firma ſedet humilitatis perfectio ,ut
attendat homo quid fuit ante ortū,quid eſt ab
ortu uſq; ad occaſum,quid erit poſt hanc uitā.
Vnde enim ſupbit hō, rememorās ꝙ fuit uile
ſemen,& ſanguis coagulatus in utero,poſtmodū in deſer
to huius uitæ miſerijs expoſitus & peccato,tādē cinis, &
eſca uermiū futurus in tumulo? Vnde ſupbit homo,cuius
conceptio culpa,naſci pœna,labor uita,neceſſe mori , qñ
uel quomodo uel ubi,neſcire?

De cordis inſtabilitate. Cap̄. LIIII.

SOlus ſolitudinem cordis mei ingrediar:& cum
corde meo pauliſper cōfabulabor,ab ipſo quæ
rēs de ipſo & de his quæ circa ipſum ſunt. Cor
meum,cor prauum,uanum & uagum,omni uo
lubilitate uolubilius,de uno in aliud uago inceſſu trāſit,
quærēs requiem ubi non eſt. In omnibus enim quæ uidē-
tur,requiem quæſiui:& uerā requiem in eis inuenire non
potui. Deinde rediens ad me,cōſiſtere in meipſo nō poſ-
ſum,quoniam mens mea ualde leuis,multumq; inſtabilis,
uaga & profuga,ubiq; ſe uariat,undiq; fluctuat : qa uult
& non uult:pgra conſilia mutat , uoluntates alternat, ſi
milis folio quod à uento moueť, circūfertur . Inde eſt qđ
cogitatiōes meæ uanæ & importunæ me trahūt, & ducūt
modo ad forum,modo ad litigia altercantiū ,nunc ad cō-
uiuia pinguiū,nūc ad immunda libidinum. Modo ſordi-
da titillatione caro inflāmať ,nūc uerò fœda cogitatione
animus ſordidať:& cū cōfuſionis meæ caliginē declinare
uolo,nō ualeo. Sic ſic dum me diligenter inſpicio ,tolera-
re meipſum nō poſſum. Non eſt eñ hora dei nec momen-
tū tēporis quo creatorē meū in aliquo nō offendā,& ima-
ginē ſuā in me aliquo modo nō obfuſcem. Vitā meā cū di
ligenter exploro,quotidiana cōfeſſione cōfiteri non poſ-
ſum peſſima uitiorū germina quæ in me quotidie repul-
lulāt. Ecce audiſti pater abominationes meas malas & peſ-
ſimas,& adhuc ſcias multo peiora & iniquiora in angulis
cordis mei latere,q̄ ad lucē ueræ cōfeſſionis uenire erube-
ſco. Verūtñ ſi dei conſiliū habes , cōſule quid agēdū ſit.

Reſponſio ad remediū inſtabilitatis inquietæ
mentis. Capitulum. LV.

CVm per prauas ineptaſq; cogitationes uaga
Sapiē.1. mēte diſcurris,deceptorijs ſpiritibꝰ tētādi adi-
tū in te aperis. Et ita te à deo ſepas,qm̄ peruer-
ſæ cogitatiōes ſeparāt à deo, & ſpūſſctūs diſci-
plinæ effugiet fictū,& auferet ſe à cogitationibꝰ q̄ ſunt ſi-
ne intellectu. Mēs uerò inſtabilis & inquieta,dū ſemp ni-
titur apphēdere qđ appetit : deſiderijs ſuis circūagitata
nunquā reqeſcit. Idcirco in uno æternitatis deſiderio im-
mobiliter debet figi. Pctā autē tua cōfiteri nō erubeſcas:
qm̄ oia in cōfeſſiōe lauanť,& nullū pctm̄ dimittiť niſi priꝰ
cōfiteať. Proſequere igiť:& ſi ad perfectā ſanitatē puenire
deſideras qcqd cōſciæ ſtomachū grauat, totū uomitu pu-
ræ cōfeſſionis euomere nō differas. Virtus eñ uitiorū niſi
feſtināter eijciať,prius interiora corrūpit:deinde ad exte-
riora ebulliens,totum corpus occupat & maculat.

Cogitationes & affectiones in unum conueniūt
ut mentem decipiant. Cap̄.LVI.

QVoniā Aegyptiū tuum nō abominaris ,ſed fo-
ues & inſtruis, manifeſtabo tibi nō ſolum pctā
actionū,uerūetiā cogitationū. Audi ergo miſe
riam meā. Sæpe ueniūt ad mentem meā cogita-
tiones innumeræ,& ſurgūt affectiōes multæ,& ſolicitant
me de cura corpis,& ſuggerūt multa de uſibus neceſſita-
tis. Conueniūt ibi ad cōſulendū,ueraciter autem ad deci-
piendū,& congregantur conſiliarij multi,& cōſiliatores
uani,imo deceptores ueri. Congregantť aūt quaſi in con-
ſiliū unū,& quaſi ad q̄rēdū cōſiliū bonū,& dāť in cōe cō-
ſilia multa,ſed inutilia & uana:qa conſiliū uanitatis eſt,&
totū eorū cōſiliū de uanitate eſt. Suadēt mihi ſanguinem
minuere,ut poſſim pauſare,& lautiores cibos ſumere,re-
manere de uigilijs,ut ſatis poſſim dormire. Cōſulūt cor-
pus recreare ne deficiat,carnem fouere ne tabeſcat, abſti-
nentiam aliquantulū relaxare,quieti parūper indulgere:
& in hūc modū agiť de cura corporis,cura ſupflua, & de
uanitate uentilať quæſtio uana ,& ſup huiuſmodi inutili
negocio conſumitur ſæpe hora una.

Hic oſtenditur cogitationibꝰ & affectionibꝰ ma-
lis eſſe reſiſtendum. Cap̄. LVII.

QVi carnis ſuæ deſiderijs non reſiſtit,& motꝰ cor
dis ſui cuſtodire negligit:ita tandē praua con-
ſuetudine illigať , ut poſtmodū etiā uolens eis
reſiſtere nō poſſit. Propterea quoties hmōi cō
ſiliarios improbos & iniquos in unum conuenire ſentis,
non eis cōſentias,ſed illico excute te,nūc ad orationem,
modo ad operationē,ſæpe aūt ad meditationē :nec prius
ceſſes,donec illi euaneſcāt. Intuere qūo Xp̄s ſtetit in cru-
ce cōſidera qūo morieris uel ubi uel quādo : ſtatue te an-
te terrificum tribunal tremendi iudicis : deſcende uſq; ad
infernū inferiorem:& ibi cerne qūo pro peccatis ſuis ani
mæ puniuntur. Talis etenim cogitatio probatiſſimum re
medium eſt contra turpes cogitationes.

Voluptates ſiue cōſolatiōes ſunt aīæ deſolatiōes.
Capitulum. LVIII.

QVoniam uerba delictorū meorum audire non
dedignaris,ſed patiēter auſcultas :fateri opor-
tet quod adhuc fatēdū eſt. Cum ſupradictis cō
ſiliarijs iniquis & iniqua conſulētibus acquie-
ſco,& eorum conſilia libenter recipio,adſunt ſubito cogi
tationes prauæ , aſſurgunt affectiones peruerſæ , multum
ſolicitæ,ſed parū diſcretæ,quomodo carnem meam deli-
catiſſime foueam:quæ quantūcūq; ſuauiſſime nutriatur,
ſemp caro eſt. Offerunt mihi infirmitoriū:ſed quoniā tur
pe eſt in illo diu permanere,eqtādi occaſionē quærunt &
inueniūt. Nec mora equi paranť,cadi implentur ,hoſpitia
eliguntť,& q̄ ſunt neceſſaria in uia,liganť & parantur. Vo-
cor,& uocatus uenio. Iniungitur mihi obediētia illa ego
uerò metuēs ex meo deſiderio uileſcere,recuſo ore, quod
corde deſidero:acqeſco tanquā coactus,& ideo lætꝰ aſcē-
do,& iter arripio. Prohdolor religio relinquitur,& ſilen-
tiū rūpiť:hincinde uolant uerba uana & inutilia ,forſitan
& detractoria. Sic cōfabulādo ſæpe cōſumiť dies integra.
Venio ad hoſpitiū aſſideo ad menſam:apponitur panis al
bus,& uinum bonū:piſcis & caſeus: oua & cætera . Inte-
rea recurrit animꝰ meꝰ ad fratres q ſunt in cōuentu,& gra-
ue eſt mihi ut diſſimiliter ab eis reficiar,& epuler ſplendi-
de illis aride reficientibus:& remordet me cōſcientia mea
ſi pro faba piſcē,ſi p cæpe ſeu milio caſeum,ſi pro mica ga
ſtellum ad refectionē ſumā,ſi uinū bibā , & fratres aquam.
Gula uerò expectationis impatiens , inuitat & inſtigat ut
comedā & bibā. Dicit eñ:Non debes eſſe moleſtus ei qui
te charitatiue ſuſcepit,ſed ad nutum illius te p omnia de-
bes habere,& monitis illius libenter obedire, & impenſa
beneficia cum gratiarum actione percipere, quoniā nihil
reſpuēdū eſt quod cū charitate offertur. Charitatis eſt ut
quod ille tibi apponit,cū ipſo pariter de eodem ſumas,ne
ſcandalizetur ſi uiderit te aliud quàm ſe comedere. Ita er-
go fac ut conuenit. Cōmunica & participa cū hoſpite , ſi-
cut ſcriptū eſt. Comēdētes & bibentes q̄ apud illos ſunt.
Ego uerò his pſuaſionibꝰ uictus cōmunico & participo
cū hoſpite & p hoſpite. Et qm̄ de alieno miniſtrať & nō de
proprio,incipio mihi eſſe indulgentior,& manu largior. Luc.10.
Proſequor cauſam pro qua ueni ad mēſam. Nam comedo
& bibo pfuſe ſicut mors eſt,& multiplicanť fercula & po-
cula,donec & uenter graueť,& cerebrū turbeť:nec argui
tur ſuperfluitas,quā excuſat hoſpitalitas. Sic ſic mei obli-
tus,dum gulæ appetitum ſequor, obliuiſci mox incipio
quid faciant fratres in refectorio,& cadit à memoria faba,
caulis,panis durus,& aquæ potus. Sicut fabula,ſic eſt ui
ta mea. Timeo etiā ne egomet ſic fabulādo fabula efficiar,
ſi ſine bonis operibꝰ inueniar. Dicito ergo mihi quid de-
beo facere,& quomodo poſſim gulam continere, ne tam
parui budelli ſeruus efficiar.

De pugna & uictoria gulæ contra incautos. Capitulum. LIX.

GVla ſemper eſt in pugna & in culpa. Siue manduces, ſiue bibas, adeſt illa tecum pugnatura ſi bene nō pugnas, certe uinceris ab illa, quæ cū multis pugnat, & à paucis expugnatur. Tu ergo tanto uehementius illam expugna, quāto manifeſtius illam eſſe expugnādam cognoſcis. Et quoniam ad dei cognitionem peruenire nō potes niſi per cognitionem tui, iterum atq; iterum diſcute teipſum, ſi forte aliquid in te lateat quod deo diſpliceat. Videre enim deum nō potes niſi mundo corde. Nec fiet cor iucundum niſi prius fiat mundum ab omni cōtagione.

De ficta confeſſione. Cap. LX.

MVlta habeo adhuc tibi dicere, ſed cōfiteri erubeſco. Verūtñ quia aliter deum uidere nō poſſum aperiā tibi cor meū. Fateor quoniam peccata mea recogitare neglexi, & ideo multa obliuioni tradidi. Cognita aūt non omnia confeſſus ſum, propter multitudinē. Quæ uerò cōfeſſus ſum, non pure ſum cōfeſſus, ꝓpter turpitudinē: aut oīno celaui. Quæ aūt ſiue bene ſiue male ſum cōfeſſus, nō digne fleui, propter uetuſtatē, & inueteratā conſuetudinē. Cōfeſſus ſum cui nō debui: & cui cōfiteri debui, celaui: & qđ peiꝰ eſt, de cōfeſſiōe inanē gloriā quæſiui. Manifeſta uerò pctā excuſaui cū de illis cōuictꝰ fui, uel (qđ deterius eſt) defendi. Culpā meā præ rubore cōfuſionis palliaui. Sic ſic peccatis pctā ſemp accumulo, & uitā meā quotidie corrigere diſpono, ſemp aūt de die in diem differo, & dum hoc in futuro fieri pro-
Pſal.12. pono, ſit ut illud futurū ſemper ſit futurum, imo fortaſſis
Pſal.29. nūquā futurū. Dñe deus meꝰ quādiu ponā conſilia in aīa
mea? Quæ utilitas in ſanguine meo, dū deſcēdero in corruptionē? Non eſt uitiū cui aliquo mō nō ſeruierim. Oīa eñ contendūt de me, cuius potiſſimū uidear. Verūtamen ſup oīa uitia, inuidia me pſequit. Peſtis hæc ubiq; me torquet. Da ergo conſiliū quomodo illam effugere ualeam.

De inuidia quæ interdū ſub ſpecie ſanctitatis exercet iniurias ſuas. Capitulum. LXI.

TRiſtius inuidia nihil eſt, quæ protinus ipſum authorē torquet excruciatq; ſuum. Oīno igit fugiēda eſt & execranda: qm̄ in illa deus offenditur, proximus lædit, animꝰ affligitur. Inuidia etenim ſemp torquet poſſeſſoris ſui animū, quāuis ſæpe lædere nō poſſit ſuum erga quem ſæuit ꝓximū. Sed cum mala ſit oīs inuidia: peſſima tamen eſt huius mali ſpecies quæ ſub ſpecie ſanctitatis ſuas exercet iniurias. Sæpe eñ qñ ſæuit in proximū ex uitio iracundiæ, uel ueneno inuidiæ, fingit ſibi cogitatio ꝙ faciat illud zelo iuſtitiæ. Læſus nanq; q libet à proximo ſuo, nō iam eū facile reſpicere pōt ſimplici oculo. Diſplicet ſibi qcqd ab illo fieri cōſiderat. Omni ferè hora tacita apud ſe cogitatione illum accuſat. Surgūt cauſæ quotidie innumeræ quæ illum culpabilem oſtēdunt, occurrūt rōnes multæ quæ illū reū, illū eſſe puniendū cōuincūt. Creſcit autē ſæpe eo uſq; malū, ut apud deum eſſe credat ſe reum, niſi illū ſeuerius corripiat, & de ſua peruerſitate redarguat. Loquit eñ apud ſe huiuſmodi maligna cogitatio, Vſquequo illū talē tolero? Conſentire ei cōprobor ſi eū nō corripio, cōſentiēs aūt deū offendo, corripiā ergo eū, ne deū offendā, nihil enim ꝓ mea, ſed pro dei iniuria ulciſcēda totum facio, imo ſic illū ſibi reſtituā. Proximum enim corripere & eum caſtigare, hoc non eſt proximo nocere, ſed prodeſſe uelle. Sic ſæpe apud ſe loquit maligna cogitatio: excæcauit eñ eam malitia ſua. Et putat odium ſuum amorē eſſe, & iniuria ſua iuſtitiā exercere. Conueniunt itaq; undiq; hmōi malignæ cogitationes ad mētem, & fingūt ſe ad obſequium dei cōuenire, nō autē ſuū odium exercere uelle. Conſidera ergo adhuc frequēter, cogita uehemēter, inueſtiga diligēter cōſcientiam tuam: ut ſcias qd corrigere, ſeu etiam unde debeas gratias agere. Valde eñ utile & perneceſſariū eſt ut ſcias quid de ſit tibi, quid uis, quid cupis, & quid habere optas.

De multiplici uaga & uaria cogitatione mentis & cordis uelocitate, & alienatione. Cap. LXII.

FAciliꝰ atomos mūdi poſſem dinumerare quàm motus cordis mei. Velocitas animaliū & uolatiliū meis motibꝰ æquiparari nō poteſt. Cogitationes meas nō eſt q poſſit cōprehēdere. Deſideriorū meorū nō eſt modus. Nunc illa, nunc iſta cogito & deſidero, nec iſta nec illa habere poſſum. Dum corpore uaco, cogitationibus per diuerſa loca uagor, nulla hora, nullo temporis momēto quieſco: ſed in momento in ictu oculi per multa ſpatia locorū diſcurrēs, nouas creaturas creo, & iterum eaſdem eadem facilitate deleo, uel alio atq; alio modo multipliciter uario: illud uel illud habere deſidero: talis uel talis eſſe cupio: quaſi deus illud dare, uel talem facere neſcierit, aut nō potuerit.

Quæ cogitāda ſunt ut cor ab illicita cogitatione remoueatur. Cap. LXIII.

OCuſtos cordis, quàm modicū & cupidū cor habes: puū eſt, & magna cupit. Vix ad uniꝰ milui refectionē ſufficere poſſet, & totus mūdꝰ ei nō ſufficit. Solo corde ꝑ totū mundū uago motu diſcurris. Sine pedibus curris, ſine manibꝰ operaris, alas non habes, & uolare nō ceſſas. Diuitias quotidie congregas, & ſatiari nō potes, epulas ad refectionē paras, & inde non comedis, hæc & illa cogitas, & falſum eſt quod cogitas. Audi qūo, ut de cætero tibi caueas. Forſitan cogitas mō de ſole, uel de aliquo amico tuo: aut de teipſo. Si unus eſt ſol, falſus eſt iſte quem tu cogitās fingis, qm̄ ille certis locis & tpibꝰ curſum ſuū peragit, iſtū uerò conſtituis ubi uis. Si unꝰ eſt ille amicꝰ tuꝰ, falſus eſt iſte quē cogitās fingis, qm̄ ille ubi ſit neſcis: iſtū autē ubi uis fingis. Porrò te ipſum hoc eſſe loco ſentis: & tñ figmento cogitationis uadis ubi uis, & loqueris cū qbꝰ uis: & hoc uerū non eſt, qa modo ibi nō es. Qm̄ ergo falſa ſunt hæc, noli amodo talia cogitare: ſed iacta cogitatū tuū in dño: q te fecit & refecit elegit & uocauit, iudicabit & ſaluabit. O quāti hac hora cū eo loquunt, eūq; in ſemeptiſis amplxeant: tu uerò ĩ his
delectaris q̄ pereūt & trāſeūt, & tecū manere nō pñt? Cōſi Nota.
dera quàm multi mō moriunt: qbꝰ ſi hæc hora ad agendā pniam cōcederet, q̄ tibi cōceſſa eſt: qūo ꝑ altaria & quàm feſtināter currerēt, & ibi flexis genibus, uel certè toto corpore in terrā ꝓſtrato tādiu ſuſpirarēt, plorarēt & orarēt, donec pleniſſimā pctōrū ueniā à deo conſeq mererentur? Tu uerò comedēdo bibēdo, iocādo: & ridēdo: tp̄s ocioſe uiuēdo perdis: qđ tibi indulſerat deꝰ ad acquirēdā grām, & ad ꝓmerēdā glīam. Cogita etiā quot animæ in inferno nunc crucient ſine ſpe ueniæ & miſericordiæ. Si amor dei te tenere non pōt, ſaltē teneat & terreat timor iudicij metus gehēnæ, laquei mortis, dolores inferi, ignis urēs, uermis corrodēs, ſulfur fœtēs, flāma tartarea, & oīa mala. Diſcute adhuc teipm̄, ut ſcias qd deſit tibi: ne ĩ illa ultima diſcutiōe corā oībꝰ cūfundaris ſi inuēta fuerit in te iniqtas.

De multiplici uolubilitate cogitationum. Capitulum. LXIIII.

DIgne penſare & ſufficienter æſtimare nō ualeo quæ ſit illa tam multiplex cogitationū mearū uolubilitas, & tam inqeta & infatigabilis uelocitas: q̄ ꝑ tā multa, tā uaria, tā infinita diſcurrere me facit. Nulla eñ hora & nullo tp̄is momento qeſcere poſſum, ſed ꝑ infinita ſpatia locorū, & uolumina tēporum mira feſtinatione pertranſeo. Vndique patet mihi facilis tranſitus: agilis diſcurſus: de ſummis ad ima, & de imis ad ſumma: de primis ad nouiſſima, de nouiſſimis ad prima. Digne explicare non poſſum, quot alternationis modos momentaneis ꝑmutationibꝰ induo: & quàm multiformiter me alternātiū uiciſſitudinū motibꝰ uariare cōſueui: & qbus ꝑturbationibꝰ quotidie afficior. Modo me in fiduciā erigo: modo in diffidētiā cado. Nūc ꝑ cōſtantiā figor: nūc ſubitaneo terrore cōcutior. Modo me turbat ira: modo ingens furor exagitat. Nec illud adeò mirum, ꝙ uarijs qualitatibus diuerſiſq; perturbationibꝰ per ſingula momenta

afficior: ſed illud ſupra modū ſtupendum, ꝙ ſub eodem penemomento ſæpe cōtrarijs affectionibus tangor: nūc odio, nunc amore ducor: modo gaudio, modo mœrore detrahor. Quàm ſæpe inter mira gratulationis meæ tripudia ſupueniens ſubitoq; emergēs triſtitiæ cauſa me uehementer concutit ac deijcit, & omnē illā exultātis animi mei ſolēnitatem ſubito in mœrorem uertit. Sæpe diu multumq; delicta, nimio poſtmodū odio ꝓſequor, & uehemēter approbata atq; deſiderata ſubito deteſtor. Sed quis oīm mearū affectionū qualitates enumeret? qs oēs uariationis meæ modos explicare ſufficiat? Penè quot ſunt diuerſitates rerū, tot ſunt uarietates affectionum mearum.

Quàm bonū ſit ꝙ hō ſeipſū cognoſcat. Ca. LXV.

CVm inter oīa aīalia hūanū genus tum digniori forma, tū digniori pōtētia dignꝰ reperiatur nulla ſciētia melior ē illa qua cognoſcit homo ſeipſum. Relinque ergo cætera, & teipm̄ diſcute: per te curre, & in te cōſiſte. A te incipiat cogitatio tua, & in te finiatur: nec fruſtra in alia diſtendaris te neglecto. Præter ſalutē tuā nihil cogites: qm̄ in acquiſitione ſalutis tuæ nemo eſt tibi germanior, nemo propinqor teipſo. Si uerò aliqd cogitatiōi tuæ ſe offerat quod nō quoquo mō ad tuīpſiꝰ ſalutē ꝑtineat, illico reſpue & expue, ut ſempte poſſis inſpicere, & de cognitiōe tui uenire ad cognitionē dei. Agnoſcere ſe debet homo ad quæ bōa ſit naturaliter prōptior, uel ad quæ mala ꝓcliuior: quibꝰ ſtudijs debeat uehementius inſiſtere: cōtra quæ mala debeat inſtantius uigilare: quibꝰ exercitijs ualeat melius promoueri: quibꝰ uitijs ualeat faciliꝰ corrūpi: qbꝰ culpis ſubiaceat, uel quibus meritis emineat, & qd pro his pœnæ uel præmij expectare debeat: quantum quotidie ꝓficiat, uel deficiat: cum quanta animi induſtria ſatagat præterita mala flere, præſentia declinare, futura præuenire: cū quanta animi conſtantia ſtudeat reparare bona amiſſa, cuſtodire & multiplicare poſſeſſa. O quàm neceſſaria diſcuſſio & quàm miranda ſpeculatio: tot animi uirtutes, tot eius exercitationes, tot eius ſtudia uel merita præ oculis habere, & huiuſcemodi contēplationi diutius inhærere. Suſpende ergo animū tuū ab inferiorū amore: ne fortè de ſublimibꝰ eiectus, & de loco uoluptatis à propria cōcupiſcētia abſtractus & illectus, poſt cōcupiſcentias tuas eat, & uagus fiat & ꝓfu-
Pue.4. gus ſup terrā. Deniq; ſi cupis implere dñicū p̄ceptū: omni
cuſtodia ſerua cor tuū. Neſcit eñ qd de ſpiritu angelico, quid de ſpū diuino ſentire debeat q ſuū prius nō cogitat. Nihil recte exiſtimat q ſeipſum ignorat. Neſcit ꝙ ſub pedibus ſuis oīs mūdana glīa ſubiaceat, q cōditionis ſuæ dignitatē nō penſat. O cuſtos cordis, ſi nondū es idoneus ītrare ad teipſum, qūo ad illa rimāda idoneꝰ eris quæ ſunt intra uel ſupra teipm̄? Si necdū dignus es ītrare tabernaculū primū, qua frōte p̄ſumis ingredi tabernaculū ſecundū: hoc eſt ĩ ſancta ſctōrū? Si nondū moliri potes greſſus altos, ut cū dño Ieſu, uel ſaltē cū Moyſe aſcendas in montē excelſum: qua p̄ſumptione paras uolare in cælū? Prius redi ad te, quàm rimari p̄ſumas quæ ſūt ſupra te. Prius ſol ortus ſui cōfinia irradiat: quàm ad altiora conſcēdat. Primū ergo eſt ut redeas ad teipſum: intres ad cor tuū: diſcas æſtimare ſpm̄ tuū. Diſcute quid ſis: qd fueris: quid eſſe debueris: qd eſſe poteris: qd fueris ꝑ naturā: qd modo ſis per culpā: quid eſſe debueris ꝑ induſtriā: qd adhuc eſſe poſſis per grām. Diſce ex tuo ſpū cognoſcere qd debeas de alijs ſpiritibus æſtimare. Hæc porta: hæc ſcala: hic ītroitus: iſte aſcēſus: hac intrat ad intima: hac eleuat ad ſumma. Vides quātum ualeat homini plena cognitio ſui. Ex hac ſiqdem proficit ad cognitionē oīm cæleſtiū terreſtriū & īfernorū.

Priuatꝰ amor aufert uerū iudiciū: idcirco deo eſt cōmittendum. Capitulum. LXVI.

SCire uellē qualis ipſe ſum, ſed uix de meipſo uera diſcernere poſſum. Amor namq; priuatꝰ quē erga meipm̄ habeo: aufert mihi uerū iudicium de meipſo. Idcirco parū mihi credo de meipſo,
Pſal.26. utpote homini mēdaci; timēs ne ſi me ipm̄ iudico, mētiat
iniqtas ſibi. Iudicet ergo me ille cui oīa nuda ſunt & aperta quē fallere nō poſſum, qa ſapiā eſt: nec effugere, qa ubiq;
eſt: neq; corrūpe, qa iuſtitia eſt. Ille ueniat ad me, cuiꝰ deli Pu.8.
ciæ ſunt eſſe cū filijs hoīm: q̄ ſtat ad oſtiū & pulſat: paratꝰ introire ſi ei apuero: Intret ergo & ſctificet ſibi ſctūariū
qm̄ ſctūs eſt: & domū eiꝰ decet ſctitudo. Extirpet uitia, or Pſal.92.
dinet cogitatiōes, ſanet affectiōes mores cōponat. Nullꝰ ei in aliquo reſiſtat: ut ſit in pace locus eius. Vtinā nullus hominū eſſet mecū exterius: ut familiarius loq poſſem cū eo interius. Ipſe enim & ſecretū quærit: & ſolitarium locum diligit. Fugiam ergo hoīm ſolatia & colloquia, ut in ſecre
to cordis mei deū habitatorē habere poſſim. Valde tñ dif Nota.
ficile eſt ab exterioribꝰ ad interiora mētē reuocare, & ibi permanere. Nec minus difficile eſt de uiſibilibꝰ ad inuiſibilia penetrare, & in illis diutius cōſiſtere. Dura ſunt hæc & multū laborioſa: ſed ualde fructuoſa. Aſſueſcā igit ſola intima cogitare, ſola interiora diligere, & in illis permanere, ut poſſim audire quid loquatur in me dñs deus meus.
Ecce adſum pijſſime dñe: tecū ſum: intus ſum. Quādiu in Pſal.84
exterioribus occupatus fui: uocē tuā ītra me audire nō potui. Nunc aūt reuerſus ad me, ingreſſus ſum ad te: ut poſſim te audire, & tibi loq. Loquere ergo miſericordiſſime: quia audit ſeruꝰ tuus, loq̄re: qa paratꝰ ſum obedire. Quid quid iuſſeris: pro poſſe meo libenter deuotus implebo. O aīa mea, rex angelorū uenit ad nos, & hoſpitatꝰ eſt nobiſcū. Lætemur ergo de tanto hoſpite nr̄o corde ꝑfecto. Demus ei gloriam & honorē: qm̄ dignatus & uiſitare ſeruos ſuos. Epulemur & iucundemur cū eo in lætitia & exultatiōe Delectemur in eo de eo, & nullꝰ ſit ei in aliquo moleſtus, ne ĩ ira recedat à nobis, & īducat ſup nos maledictionē pro bñdictiōe. Exhibeamꝰ ei omne ſeruitiū charitatis: rogātes & deprecātes ut nobiſcum manere dignetur. Si uerò nō poſſumus ꝑſoluere ei totum quod debemus: ſaltem noſmetipſos humiliter ei ſubdamus ad oēm uoluntatē eius. Sit hæc dies ſolēnis: in qua ſaluatorem noſtrū in hoſpitio nr̄o læti ſuſcepimꝰ. Nullū mēbrū, nullū offiū ab hoc gaudio excludat. Cōueniāt ergo in unum omnes cogitatiōes & affectiones, diē feſtū celebrātes in oī puritate & ſanctitate. Nulla ſe aliena cogitatio interſerat, quæ hu-
ius ſolēnitatis gaudia perturbet. Oculi mei ſemper ad do Pſal.24
minū: ꝑ quem ſum, uiuo, & ſapio: nec ceſſent lachrymis pedes eius rigare. Audiant & intelligant aures qd in nobis ei diſpliceat, uel quid ei placeat: qd dānet, uel q̄d approbet Delectetur odoratꝰ illo ſuauiſſimo odore dulcedinis eius. Odor eius odor uitæ æternæ, odor totius ſuauitatis & iu
cūditatis. Repleatur os meum laude: ut cātem gloriā tuā Pſal.70.
altiſſime dñe. Sit meditatio cordis mei in conſpectu tuo Pſal.18.
ſemper: ut te poſſim uidere per fidē & cōtemplationē: donec merear uidere facie ad faciē, Clemētiſſime pater nihil
in nobis ceſſet à laude tua. Benedic anima mea domino: & Ps.102.
omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius. Benedic & dic. Gloria laus & honor tibi ſit rex Chriſte redemptor.

Hic probatur anima eſſe deo ſimilis, & ideo magis illi obligata. Cap. LXVII.

OAnima mea: ſi uis amari à deo reforma in te imaginem ſuam, & amabit te repara in te ſimilitudinē ſuā, & deſiderabit te. Conſilio nāq; ſanctæ trinitatis, ad imaginē & ſimilitudinē ſuā creauit te creator tuus: qđ nulli alteri ex creaturis donauit: ut tanto eū ardētius diligeres, quāto mirabilius ab eo te cōditam intelligeres. Cōſidera ergo nobilitatem tuam: qm̄ ſicut deus ubiq; eſt totus, oīa uiuificans, omnia mouens & gubernans: ita tu in corpore tuo ubiq; tota es, illud uiuificans, mouens, & gubernans. Et ſicut deus eſt, uiuit & ſapit: ita tu ſecundum modum tuum es, uiuis, & ſapis. Et ſicut in deo tres ſunt perſonæ, pater, filius, & ſpiritus ſanctus: ſic & tu habes tres uires: ſcilicet intellectum, memoriam, & uoluntatem. Et ſicut ex patre generatur filius, & ex utroq; procedit ſpiritus ſanctus: ita ex intellectu generatur uoluntas, & ex his ambobus procedit memoria. Et ſicut deus eſt pater: deꝰ eſt filius: deus eſt ſpiritus ſanctus:

non tamē tres dij,ſed unus deus,& tres perſonæ:ita anima
eſt intellectus,anima uoluntas ,aĩa memoria : non tamen
tres aĩæ,ſed una aĩa,& tres uires, Ex qbꝰ aĩæ uiribus qua-
ſi excellētioribꝰ iubemur deũ diligere,ut diligamꝰ eum to
to corde,tota aĩa,tota mente:id eſt toto intellectu,tota uo
luntate,& tota memoria:hoc eſt toto affectu,ſine defectu,
cũ diſcretionis intuitu.Nec ſolus ſufficit de deo intelle-
ctus ad beatitudinem:niſi ſit in amore eius uoluntas.Imo
hæc duo nõ ſufficiunt,niſi in memoria addaẗ:qua ſemper
in mēte intelligentis & uolētis maneat deus: ut ſicut nul-
lum põt eſſe momentum quo homo non utaẗ uel fruatur
dei bonitate uel miſericordia : ita nullum ſit momentum
quo eum præſentem non habeat in memoria.

Hic probatur anima eſſe tantæ dignitatis,ut habilis
& idonea ſit eſſe pater & mater Xp̃i. Cap̃. LXVIII.

INtellige dignitatē tuã nobilis creatura : quo-
niã nõ ſolũ iſignita es dei imagine :uerũetiã de
corata ſimilitudine.Sicut enim creator tuus q
te ad ſimilitudinē ſuam creauit,eſt charitas ,bo
nus & iuſtus,ſuauis & mitis,patiens & miſericors,& cæte
ra inſignia quæ de eo leguntur:ita tu creata es ut charita-
tem haberes,& eſſes munda & ſancta , pulchra & decora:
mitis & hũilis.Quas uirtutes quanto plus in te habebis:
tanto propinquior deo eris & maiorē tui conditoris ge-
res ſimilitudinē.Quid maius his tibi facere potuit,quàm
ut ad ſimilitudinē ſuam te cõderet factor tuus:& eiſdē uir
tutum ueſtimentis te ornaret,quibus ipſe ornatus eſt? At
tende igitur diligenter primæ cõditionis tuæ excellētiã,
& uenerandã ſanctæ trinitatis imaginē in teipſa agnoſce:
honoremq́ ſimilitudinis diuinæ(ad quam creata es)ha-
bere ſtude nobilitate morũ,exercitio uirtutum,dignitate
præmiorũ:ut qñ apparebit qualis ſit,tunc ſimilis ei appa
rere poſſis.Similis enim ſimilē quærit:& qualē te paraue-
ris deo,talis neceſſe eſt appareat tibi deus. Si ergo natura
Pſal.44 lem pulchritudinē tuam in te reparaueris, cõcupiſcet rex
decorē tuũ:qm̃ ipſe eſt deus tuus:ipſe amicus & ſponſus:
Mat.12. frater & filiꝰ.Ipſe enim dixit. Quicũq́ fecerit uolũtatē pa
tris mei qui in cælis eſt:ipſe meus frater & ſoror & mater
eſt. Audi qũo.Virtus & ſapiētia pr̃is,filius eſt patris. Ver-
bum patris,uolũtas eſt patris. Voluntas hoĩs nihil aliud
eſt quàm quædã proles mentis .Si igitur eadē eſt uolũtas
tua, & uoluntas patris:idem eſt filius tuus,& filius patris.
Veritas,ſapientia,uoluntas corde cõcipitur : & ex corde
generatur.Si igitur idē uis & idē ſapis quod pater ,tu eũ-
dem filiũ habes quem & pater.In te eſt utrũ ſis pater aut
mater,an potius utrunq́ pater & mater,non tuo merito,
ſed dei dono.Potes nanq́ eũ gignere in corde tuo,& in
corde alieno.Potes eũ cõcipere à corde tuo:& ab ore alie
no.Intellectu gigniẗ:cõſenſu cõcipiẗ:affectu naſciẗ : effe-
Nota. ctu nutritur.Quãdo ueritatē intelligis ,uel alium intelli-
gere facis. Xp̃m gignis.Noſti uolũtatē dei:conſenti ei:&
cõcepiſti.Qñ gignis,es pater:qñ cõcipis es mater. Amã-
do parturis:operãdo nutris.Sic ſic in ptãtē cuiuſq́ relin-
quitur utrumnã tantæ prolis mater efficiatur. Maledicta
ergo ſterilis quæ non parit,quæ talē filiũ pro uoto p dei
gratiã habere potuit.Cur nõ ſimiliter maledictus qui nõ
gignit:niſi q̃ nõ æque in noſtra poteſtate cõſiſtit ueritatem
intelligere,& ueritati conſentire? Non enim ueritatē
ſemp intelligo cũ uolo:intellectæ autē ſemper conſentio:
uelle tñ non poſſum niſi gratia dei fuerit mecũ. Nulla eſt
enim humana induſtria ſine dei gratia.Ex quo primꝰ ho-
mo peccauit.naturæ bonum perdidimus , pariter & arbi-
trij uigorē,ſed non electionē:ne nõ eſſet noſtrum ut emen
daremus pctm̃.In nobis nãq́ manet ad quærendã ſalutē,
arbitrij libertas:id eſt rationalis uoluntas, ſed admonēte
prius deo & inuitãte ad ſalutē,ut uel eligamus uel ſequa-
mur.Poteſtatis noſtræ eſt diuinæ inſpirationi acquieſce-
re,& quæ ad ſalutē noſtram pertinent eligere & ſequi.Di
uini uerò muneris eſt ut poſſimꝰ adipiſci qđ ſequēdo cu-
pimus cõſequi.Noſtræ poteſtatis eſt & ignauiæ, ut laba-
mur :ſolicitudinis uerò nr̃æ eſt & cæleſtis pariter adiuto-
rij,ne labamur.Felix homo,qui ſic ambulat ſapienter , ne
cadat:aut ſi ceciderit,ut ſtatim reſurgat. Felicior uero eſt
q nũquã cecidit.Feliciſſimꝰ aũt eſt q iam cũ deo regnat.

Hic oſtenditur anima ſancta ſemp ad recipiendum in
ſe deum eſſe parata. Cap̃. LXIX.

FElix homo eſt cui præſto eſt cũ uoluerit habe-
re filium deum.O quãta eſt dignitas hoĩs,filiũ,
habere deũ:& quãta eſt humilitas oĩpotentis,
habere hominem patrē:& quanta eſt nobilitas
animæ,Xp̃m Ieſum habere ſponſum? Sancta ergo aĩa, &
ueri ſpõſi amica,ad dilecti ſui aduētum ſummo cũ deſide-
rio ſemp debet inhiare,& parata atq́ expedita eſſe ut pul
ſantem amicũ abſq́ ulla dilationis iniuria poſſit ſuſcipe-
re,& uocanti cum omni alacritate occurrere:ne ſubito &
inopinate adueniens,minus promptã & minus ornatam
inueniat:uel diu excluſus,diutinæ præſtolationis ullam
moleſtiam ſuſtineat. Aliud eſt autem cũ ipſo intrare :atq́
aliud eſt ad ipſum exire.Ibi anima ad ſeipſam reuertitur,
& cum dilecto ſuo uſq́ ad intima cordis ſui penetralia in-
greditur:hic extra ſemetipſam ducitur,& ad ſublimia cõ-
tēplanda ſubleuaẗ.Quid nãq́ eſt eius introire:niſi ſe totã
in ſemetipſam colligere? Quid uerò eſt eius exire :niſi ſe-
ipſam extra ſemetipſam totã effundere ? Nihil itaq́ aliud
eſt animã cum dilecto ſuo in cubiculum ingredi, & ſolam
cũ ſolo morari,dulcedineq́ eius perfrui ,niſi exteriorum
oĩm obliuiſci,& in eius dilectiõe ſumme & intime delecta-
ri.Se ſolam cũ dilecto uidet,qñ exteriorũ omnium oblita
ex propria cõſideratione in dilecti ſui dilectionem deſide
rium ſuum perurget,& ex his quæ in intimis ſuis cõſide-
rat,animũ ſuũ in eiuſmodi affectũ inflãmat: & tam ex bo-
norum quàm ex malorũ ſuorũ cõſideratione in gratiarũ
actionē aſſurgit:& hinc pro impēſa gratia,hinc p indulta
uenia,intimæ deuotionis uictimas perſoluit.Vſq́ in inti-
mũ delectus pduciẗ,& in optimo collocatur,qñ ex intimo
cordis affectu & ſup oĩa diligiẗ.Cogita qd ſit quod ĩ uita
tua ardētius dilexiſti:anxius cõcupiſti : quod te iucũdius
afficiebat:cæteriſq́ oĩbꝰ profundius delectabat.Conſide
ra ergo ſi eandē affectionis uiolētiã,delectationiſq́ abun
dãtiã ſentis qñ in ſummi delectoris deſiderium inardeſcis
qñ in eius dilectione requieſcis.Cui dubiũ ſit ꝙ intimum
illum affectionis tuæ ſinũ necdũ teneat,ſi intimæ dilectio
nis aculeus animã tuam in diuinis affectibus minus pene-
trat,tepidiꝰ exagitat quàm in alienis affectionibꝰ aliquã-
do penetrare uel exagitare ſolebat.Sed ſi tantum prorſus
uel fortè ualidiorē dilectionis uel delectationis uiolētiam
in intimis tuis circa diuina pſpexeris,quãtã alias nũquã
expertꝰ fueris:uide adhuc ſi fortè aliud aliquid ſit in quo
delectari uel cõſolari poſſis.Certè quãdiu poſſum ex alie-
na qualicũq́ re cõſolationē uel iucũditatē cõcipe , nõdũ
audeo dicere dilectũ noſtrũ intimũ ardētiſſimi amoris ſi-
nũ tenere.Satage ergo :feſtina trahere eum adhuc ad in-
teriora & ſecretiora cordis tui penetralia quæcunque es
eiuſmodi aĩa.Quis enĩ neget illud intimũ cordis humani
penetrale tales receſſus habere,ſeu etiã obtinere poſſe,in
qbꝰ ſummi & ſingularis amoris uiolētia cũ aliqd p affectũ
infixerit,aliena omnino delectatione auelli nõ poſſit? Cer
tè ſi alienã aliquam conſolationē quæris uel recipis ,deũ
tuũ quamuis fortaſſe ſumme,nondum tñ ſingulariter dili-
gis.Nondũ ergo in intimũ pduciẗ,nõdum in ĩtimo collo
caẗ.Si ergo nõ ſatagis introducere eũ ad intima tua,qũo
te credã uelle uel poſſe ſequi eũ ad ſublimia ſua ? Certum
ergo ſi gnũ tibi ſit quæcũq́ es anima ,ꝙ dilectum tuũ mi-
nus diligis,uel ab illo minꝰ diligeris,ſi ad theoricos illos Ioan.15.
exceſſus nondũ uocaris,uel uocãtē ſeq nondũ merueris.
Qũo enĩ pfecte diligis uel diligeris, ſi in ſummorũ deſide
rio ad ſuperna nõ raperis,& ad theoricos & anagogicos
illos conatꝰ mētis alienatiõe nõ trãſis? Vis noſſe qa ſubli
mitas diuinarũ reuelationũ ſit manifeſtũ diuinæ dilectio-
nis indiciũ? Iam nõ dicã(inqt)uos ſeruos,ſed amicos :qa
oĩa q̃ audiui à pr̃e meo,nota feci uobis. Satage ergo deũ
tuũ intime & ſummæ diligere,& omĩ hora in diuinæ cõtē
plationis gaudium ſummo cum deſiderio anhelare.Colli
ge teipſam ad temetipſam: & in ſolo diuinitatis deſiderio
requieſce.

Anima præcipitur erigere ſe ad ſublimia contem
planda. Capitulum. LXX.

DEbet nanq́ aĩa perfecta, & aſſidue ſummorum
cõtemplationi dedita,omni hora peregrinatio
nis ſuæ terminum,& ergaſtuli huius egreſſum,
cum ſummo deſiderio expectare, & ad illud di-
uinæ cõtēplationis ſpectaculũ quod in futura uita ſpera-
mus animum ſuũ ſuſpendere,& in eiuſmodi expectatione
uehementi deſiderio anhelare,ut quod interim uidet per
ſpeculũ & in ænigmate,mereaẗ uidere facie ad faciem.Ne
ceſſe eſt itaq́ ad cor altũ aſcēdere, & mētis exceſſu per di-
uinã reuelationē addiſcere qd ſit illud ad qđ aſpirare uel
ſtudere oporteat,& ad qualē ſublimitatis habitũ animum
ſuũ cõponere & aſſueſcere debeat.Nã ſi ſemel ad illam lu-
ciferã angelicæ ſublimitatis gloriã quis admiſſus fuerit&
ad illud diuinorũ radiorum ſpectaculũ intrare meruerit:
quàm intimis deſiderijs, quàm profundis ſuſpirijs, quàm
inenarrabilibꝰ gemitibus eũ q eiuſmodi eſt putamus inſi
ſtere,quàm aſſidua recordatiõe,quàm iucũda admiratiõe
inſpectã claritatē credimus eũ retractare,mēteq́ reuolue-
re,illã deſiderãdo,illã ſuſpirãdo,illã cõtēplãdo:donec tan
2.Co.13. dē aliqñ in eãdē imaginē trãsformeẗ à claritate ĩ claritatē
tanquã à dñi ſpũ? Verũtamen cũ ab illo ſublimitatis ſtatu
ad noſmetipſos redimus illa quæ prius ſupra noſmetipſos
uidimus in ea ueritate uel claritate qua prius pſpeximus,
ad noſtrã memoriã oĩno reuocare nõ poſſumꝰ. Et quãuis
inde aliqd in memoria teneamus,& quaſi per mediũ uelũ
& uelut ĩ medio nebulæ uideamus, nec modũ qdē uidēdi
nec qualitatē uiſionis comprehendere uel recordari ſuffi-
cimus. & mirũ in modũ reminiſcētes nõ reminiſcimur: &
nõ reminiſcētes reminiſcimur, dũ uidētes nõ puidemus,
& aſpicietes nõ perſpicimus,& intēdētes nõ penetramus:
donec iterũ meditatione aſſurgamus in cõtēplationē,cõ-
tēplatione in admirationē,admiratione in mentis aliena-
tionē. Veritatis contēplatio in hac uita inchoaẗ ſed in fu-
tura iugi perpetuitate celebraẗ.Per ueritatis contēplatio
nem erudiẗ hõ ad iuſtitiã,cõſummaẗ ad gloriã. Gr̃a cõtē-
plationis cor ab oĩ mũdano amore nõ ſolum emũdat, ſed
ſanctificat,& animũ ad cæleſtiũ amorē inflãmat. Qui diui
na inſpiratione & reuelatione ad cõtēplatiõis gratiã pro
moueẗ,quaſdã arras futuræ illiꝰ plenitudinis accipit, ubi
ſempiternæ cõtēplationi ppetuo inhærebit.Qui uerò cõ
tēplationi ueritatis uult uacare,neceſſe eſt ut diſcat reqe-
ſcere nõ ſolũ ab opibus malis,ſed etiã à cogitationibꝰ ſu-
peruacuis. Multi ſiqdē etſi ſciãt uacare corpe:minime tñ
ualent uacare corde,neſciētes facere ſabbatũ ex ſabbato:
& ideo non ualēt iplere qđ dr̃ in pſalmo. Vacate & uidete
Pſal.45. qm̃ ego ſum deus. Vacãtes ſiqdē corpe ,ſed uagãtes ubiq́
corde,nequaquã merentur uidere quàm dulcis eſt dñs,&
quàm bonꝰ Iſrael deꝰ his q recto ſunt corde.Inde eſt ꝙ ho
Pſal.72. ſtes deridēt ſabbata eorũ, id eſt ipſa ſuæ uacatiõis ocia in
cogitatiões inutiles protrahũt, & per deuia quæq́ uago
inceſſu ſine reſpectu peruentionis paſſim huc & illuc ua-
ganẗ.Animꝰ eorũ in diuerſa rapiẗ,& nũc in hãc partē,nũc
in illã diſcurrēdo mira agilitate in cõtraria agitur. Sic ſic
quãdiu ſub egenis huiꝰ mũdi elemētis uiuimus,deſideria
noſtra ultra gaudia noſtra,extēdimus : quia infinite plura
ſunt quæ cõcupiſcimꝰ, quã quæ in hac uita apprehēdere
poſſumus.Beata aũt illa ſupnorũ ſpiritũ multitudo deſi-
deria ſua ultra gaudiorũ ſuorũ nõ extendit plenitudinem
quæ fœlicitatis ſuæ infinitatē uel ĩmenſitatē cõprehēdere
oĩno nõ ſufficit. Eſt aũt eorũ gaudiũ nõ ſolũ de cõtempla
tione creatoris,ſed etiã de cõtēplandis eius creaturis. Dũ
enĩ deũ in oĩbꝰ ſuis operibꝰ mirabilē inueniũt, qd mirũ ſi
ubiq́ mirãdo uenerant,uenerando miranẗ magnalia eius
quē diligũt? Inueniunt itaq́ nõ ſolũ ĩ creaturis incorpo-
reis,ſed etiam in creaturis corporeis unde mirentur,unde
creatorē earũ digne uenerenẗ. Hæc oĩa iugiter cõtēplanẗ

cõtemplantes mirãtur,mirãtes lætãtur. Lætãtur de diuina
contēplatione, cõgratulanẗ de mutua uiſione,mirãtur in
rerũ corporaliũ ſpeculatione. Diſcamꝰ & nos cõtēplãtes
mirari, & mirãtes cõtēplari quõ illiꝰ ſupnæ beatitudinis
ciues oĩa quæ ſub ipſis ſunt indeſinēter aſpiciunt, oĩmq́
quæ ab alto uidēt rationē & ordinē cõprehendũt,quõ de
mutua ſocietate indiſſolubiliq́ charitate in infinitũ gau-
deãt:quõ in illã diuinæ claritatis uiſionem inſatiabilr in-
ardeſcant.Nihil eſt iucũdius,nihil utilius gr̃a cõtēplatio-
nis.Quãto amplius in cæleſtiũ cõtēplatione delectaris,&
delectãdo admiraris,tãto libētius immoraris,tãto diligen
tius perſcrutaris,pfundiuſq́ illuminaris. Semper in illis
inuenies qđ mireris,& unde delecteris. Nuſquã eſt copio
ſior materia admirãdi, & nuſquã utilior cauſa delectandi.
In his ergo ſemper ſit tua admiratio & delectatio,nec ne-
ceſſe erit alia pro alijs quærere, & p uanã huc illucq́ cogi
tationũ euagationē diſcurrere. Deũ nãq́ cognoſcere,ple
nitudo eſt ſciētiæ. Plenitudo aũt huiꝰ ſciæ, plenitudo eſt
gloriæ. Cõſummatio gr̃æ:perpetuitas uitæ. Ad huiꝰ uero
ſciæ plenitudinē opus eſt potiꝰ ĩtima compũctione,quàm
pfunda inueſtigatiõe:ſuſpirijs,quàm argumentis:crebris
lamētationibus,quã copioſis argumētationibus: lachry-
mis,quàm ſententijs:oratiõe,quàm lectiõe:gratia lachry-
marum,quàm ſcientia literarũ : cæleſtiũ potius contēpla-
tione,quàm terreſtrium occupatione.

Finis.

DE ORDINE VITE ET MO-
rũ iſtitutiõe:alias de doctrĩa puerorũ,& correctiõe morũ.

Tractatus.

HOrtatur quidē timidã mentis meæ im
peritiã fraterna charitas,ut de uitæ or-
dine, & morum inſtitutiõe breuiter lo
qui debeam. Sed qa tp̃s eſt ut(ĩpo qui
inſpirauit opitulante)opus aggrediar,
exordium ſumere neceſſarium duxi ab
illa laudabili uirtute quæ diciẗ uerecũ
dia.Quæ cũ ſit oĩbus ætatibus,perſonis,temporibꝰ & lo
cis apta:tamen adoleſcentes & iuueniles animos maxime Nota.
decet. Tres enim uirtutes quæ pueris adoleſcentibus ma-
gis congruunt:uerecundia,taciturnitas,& obediētia. Nõ
eſt autem dubium ſi has ſtuduerint habere, quin poſſint
Chriſto duce ad culmen perfectionēq́ uirtutum aſcende-
re. Morum enim inſignia, & ornamenta uirtutum in illis
proculdubio cernimus ſenibus,qui ab ipſo tyrocinio pri
mæuæ ætatis uſq́ ad perfectum uirum diſciplinis cæleſti-
bus exercitati,per uiam domini fortiter cucurrerũt. Quo
rum ſcilicet ſapientia tantũ uiget & lucet,quãtũ ſenectus
ipſa ætate ſit doctior,uſu certior,proceſſu tp̃is prudētior.
Hæc aũt ueterum ſtudiorum dulciſſimos fructus edit, &
alios reficit. Multi nanq́ ſenes diu uiuentes,& nihil profi
cientes,quia nullas ſibi in opportuno tp̃e diuitias cõgre
garunt inopes omniũ uirtutũ aĩos iuuenũ reprobæ uitæ
morbo inficiunt. Sicut enim per ſenē uitioſum & fatuum
ita per adoleſcētē inuerecundũ & temerarium religio ſan
cta deſtruiẗ. Poſt indoctos nanq́ prælatos maloſq́ in ſan
cta eccleſia nulla peſtis ad nocendũ infirmis ualentior in- 1.Tim.3.
uenitur. Deniq́ talium hominũ genus,iſta(de quibꝰ apl̃s
prædixit)tempora prohdolor ſine numero fuerũt, qñ fer
me oĩa quæ bona ſunt & ſancta, peſſundari cõfundiq́ ui-
demus. Et qm̃ ſenes in melius mutari ab illa moltia uitio
rum cõſuetudine difficillimũ eſt,debemus manũ adoleſcē
tibus porrigere q̃ſi dare uolunt operã,oĩ depulſo tēpore
poſſint utiq́ per gratiã Xp̃i uitã corrigere mores cõpo-
nere,actuſq́ ſuos in oĩbus meliorare. Idcirco diu eſt ꝙ de
ſideraui pter iuniorũ ſalutē(eorũ præcipue cũ qbus ui-
uo)ex opuſculis patrũ pauca q̃dam deflorando colligere
quæ tenere ætati eorũ uideanẗ ſpãlr cõſulere. Eſt enĩ mihi
fateor triſtitia magna & cõtinuus dolor ſup cæcitate cor-
dis eorũ, q cũ didicerint ĩ ſchola Xp̃i qualr debeãt & ui-
tia ppulſare & ſctis uirtutibꝰ inſudare, heu rebelliõis ſpũ
armati,tã præcipiti ĩpetu per abrupta uitiorũ curruntad